

МЕТОДИКА ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Методичні вказівки до семінарських занять
та самостійної роботи для студентів
спеціальності 014
*«Середня освіта
(Музичне мистецтво)»*

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

МЕТОДИКА ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Методичні вказівки до семінарських занять
та самостійної роботи для студентів
спеціальності 014
«Середня освіта (Музичне мистецтво)»

Чернігів – 2018

УДК 37015.31(072)

ББК Ч421:3

М 54

Рецензенти: *Дорошенко Т.В.*, доктор педагогічних наук,
завідувач кафедри мистецьких дисциплін;

Поважук Г.Ю., директор Чернігівської ЗОШ
I-III ступенів.

Укладач *Скорик Тамара Володимирівна*,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри мистецьких дисциплін.

М54 **Методика виховної роботи в закладах освіти.**
Методичні вказівки до семінарських занять та
самостійної роботи студентів спеціальності 014 «Середня
освіта (Музичне мистецтво)»/ Укл. : Скорик Т.В. –
Чернігів : НУЧК імені Т.Г. Шевченка, 2018. – 96 с.

*Рекомендовано до друку вченою радою
факультету «Початкового навчання»
(Протокол №6 від 21.03.2018 р.)*

© Т.В. Скорик, 2018

ЗМІСТ

Передмова	5
1. Основні положення програми навчальної дисципліни «Методика виховної роботи в закладах освіти»	7
1.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Методика виховної роботи в закладах освіти»	7
1.2. Структура навчальної дисципліни	12
1.3. Методи поточного та підсумкового контролю	14
2. Тематика практичних занять	16
2.1. Основи організації виховного процесу в освітніх закладах	16
2.2. Визначальні умови й методи реалізації виховної роботи ..	18
2.3. Методика організації морального виховання учнів	19
2.4. Методика організації трудового та економічного виховання	21
2.5. Методика організації естетичного виховання учнів	23
2.7. Методика організації громадянського виховання учнів та учнівського самоврядування	26
2.8. Методика виховної роботи педколективу з використанням національних традицій у сучасній школі	28
2.9. Методика підготовки майбутнього сім'янина	30
2.10. Виховна робота у початковій школі	32
2.11. Виховна робота з учнями середнього шкільного віку	33
2.12. Виховна робота зі старшокласниками	35
2.13. Виховна робота зі студентською молоддю	36
2.14. Методика організації виховної роботи	38
2.15. Специфіка виховної роботи в позашкільних навчальних закладах, тимчасових дитячих і молодіжних об'єднаннях у літніх оздоровчих таборах	39

2.16. Взаємодія школи, сім'ї та громадськості у вихованні молодого покоління	42
2.17. Значення культури педагогічного спілкування у виховному процесі.....	44
2.18. Самовиховання як фактор формування особистості	46
2.19. Моніторинг якості виховної роботи	48
3. Вимоги до оформлення індивідуального навчально-дослідного завдання	50
4. Вимоги до оформлення реферату	52
5. Програмні вимоги з навчальної дисципліни «Методика організації виховної роботи у закладах освіти»	57
5.1. Перелік питань до заліку	57
5.2. Перелік екзаменаційних питань.....	58
6. Рекомендована література	42
Додатки.....	66
Додаток 1. Вправи на формування вміння аналізувати різні аспекти педагогічного спілкування.....	66
Додаток 2. Кейси.....	68
Додаток 3. Орієнтовний план аналізу виховного заходу	71
Додаток 4. Орієнтовний план аналізу колективної творчої справи (КТС)	73
Додаток 5. Навчально-педагогічні ігри	74
Додаток 6. Психолого-педагогічна характеристика учня/студента	78
Додаток 7. План навчально-виховної роботи куратора.....	82
Додаток 8. Зразки анкетування та програми вивчення студентської групи	86
Додаток 9. Перелік типових напрямів та форм роботи куратора	92

ПЕРЕДМОВА

Дисципліна «Методика виховної роботи в закладах вищої освіти» відноситься до вибіркових дисциплін циклу професійної та практичної підготовки. Вивчення дисципліни спрямоване на підготовку майбутніх фахівців до здійснення виховної роботи у закладах освіти.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні основи та методика організації виховної роботи в закладах освіти; закони, закономірності, принципи, технології, інноваційні методи та прийоми здійснення педагогічного керівництва вихованням у сучасних закладах освіти

Мета вивчення навчальної дисципліни «**Методика виховної роботи в закладах освіти**» полягає в опануванні форм, методів і засобів виховної роботи в умовах освітнього закладу; методичних особливостей організації виховної роботи у закладах освіти різних рівнів.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Методика виховної роботи» є:

- опанування сучасних теоретичних й практичних знань про принципи, форми, методи і засоби виховання;
- ознайомлення з різними напрямками виховання та технологіями їхньої реалізації в освітньому процесі;
- вивчення специфіки організації й здійснення виховної роботи у загальноосвітній школі, позашкільних навчальних освітніх закладах, тимчасових дитячо-юнацьких осередках, вищих освітніх закладах.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти будуть **знати**: зміст, етапи й очікувані результати процесу виховання; основні закономірності та чинники ефективності процесу виховання; класифікацію методів виховання та умови оптимального вибору й ефективного їх застосування; основні напрями виховання; структуру і

принципи функціонування колективу; особливості виховної роботи в освітніх закладах; форми і засоби підвищення педагогічної культури батьків; значення громадських організацій у вихованні молоді; особливості виховної системи позашкільної освіти України на сучасному етапі; провідні завдання, принципи організації й різновиди виховних заходів у літньому оздоровчому таборі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни, студенти будуть **уміти**: здійснювати управління процесом виховання; добирати методи і прийоми виховання; застосовувати індивідуальну, групову та масову форми виховної роботи; планувати і проводити години класного керівника; організовувати та проводити виховні заходи; виконувати обов'язки класного керівника чи куратора групи; співпрацювати з батьками учнів чи студентів; залучати активну громадськість до процесу виховання; здійснювати виховну роботу в позанавчальних закладах освіти; розробляти і спільно з вихованцями реалізовувати виховну справу; планувати виховну роботу в оздоровчих таборах; організовувати й спільно з вихованцями проводити виховні заходи і колективні творчі справи в осередку літнього оздоровчого табору.

Викладання предмета передбачає лекції та семінарські заняття, які забезпечують формування стійких знань основ виховної роботи та методики її реалізації у закладах освіти. Важлива роль відводиться самостійній підготовці студентів, в ході якої опрацьовується додаткова література, виконуються індивідуальні навчально-дослідні завдання та реферати на запропоновані теми.

Дані методичні вказівки призначені для підготовки студентів до семінарських занять та виконання самостійної роботи з дисципліни «Методика виховної роботи у закладах освіти» і сприятимуть більш ґрунтовному вивченню курсу.

1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА ВИХОВНОЇ РОБОТИ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ»

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Методика виховної роботи у закладах освіти»

Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ВИХОВНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Основи організації виховного процесу в освітніх закладах

Зміст, мета, етапи й очікуваний результат процесу виховання. Основні закономірності та чинники ефективності процесу виховання. Управління процесом виховання. Зміст роботи класного керівника. Функції класного керівника. Планування й здійснення класним керівником виховної роботи. Роль класного керівника у згуртуванні й вихованні учнівського колективу. Співпраця класного керівника з родинами учнів. Шляхи ефективної взаємодії класного керівника з учнівським колективом.

Куратор академічної групи вищого закладу освіти: функції та завдання, основні напрями роботи. Професіограма куратора. Планування виховної роботи в академічній групі. Вивчення морально-психологічного клімату в групі.

Тема 2. Визначальні умови й методи реалізації виховної роботи

Провідні принципи виховання. Значення принципів виховання у процесі досягнення мети виховання. Поняття методу та прийому виховання. Класифікація методів виховання. Основні групи методів виховання й передумови їхнього використання. Умови оптимального вибору і ефективного застосування методів виховання. Методи формування свідомості. Методи формування суспільної поведінки.

Методи стимулювання діяльності та поведінки. Методи контролю та аналізу ефективності виховання. Класифікація форм виховної роботи.

Тема 3. Основні напрями виховної роботи

Розумове виховання. Формування наукового світогляду особистості. Форми і методи морального виховання у початковій школі. Статеве виховання і підготовка підлітків до сімейного життя. Виховання свідомої дисципліни, почуття обов'язку та відповідальності. Правове виховання. Виховання здорового способу життя. Організація екологічного виховання в урочний і позаурочний час. Трудове виховання.

Профорієнтаційна робота в школі. Економічне виховання. Формування основ підприємництва. Організація естетичного виховання. Значення фізичного виховання у процесі реалізації здорового способу життя.

Змістовний модуль 2.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ РІЗНИХ ВІКОВИХ ГРУП ТА МОЛОДІ

Тема 4. Виховна робота у початковій школі

Основні психологічні особливості молодших школярів. Характеристика завдань виховної роботи у початковій школі. Визначення оптимальних форм і методів виховного впливу на учнів початкової школи. Формування в школярів гуманних рис особистості. Розвиток пізнавальних інтересів учнів. Форми і методи виховання у молодших школярів рис дисциплінованості.

Тема 5. Виховна робота з учнями середнього шкільного віку

Психологічні особливості дітей підліткового віку. Специфіка підліткового віку як передумова виховної роботи з учнями 5–9 класів. Форми і методи виховної роботи у середніх класах. Шляхи формування особистісних якостей підлітків у позакласній роботі. Завдання виховної роботи з підлітками. Формування гуманістичного світогляду в учнів 5–9 класів. Значення виховних заходів і колективних творчих справ (КТС) у роботі з підлітками.

Тема 6. Виховна робота зі старшокласниками

Психологічні особливості старшокласників і завдання виховної роботи у 10 – 11 класах. Особливості педагогічного спілкування й виховної роботи зі старшокласниками. Провідні завдання виховання старшокласників. Основні напрями виховання учнів старших класів. Форми організації виховної роботи у старших класах. Оптимальні засоби стимулювання громадської активності старшокласників. Організація самовиховання учнів у старших класах.

Тема 7. Виховна робота зі студентською молоддю

Студент і студентська група як об'єкти педагогічного процесу. Особливості психічного розвитку студента-першокурсника. Проблеми та фази адаптації студента-першокурсника. Типологія та класифікація ставлення студентів до навчання. Особливості розвитку особистості студента на різних курсах навчання. Сутність соціалізації студентів. Закони, закономірності та основні принципи виховання студентів. Цілісність процесу виховання студентів і взаємозалежність його компонентів. Методи, засоби і форми виховного впливу на особистість студента. Самовиховання студентів в умовах закладів вищої освіти.

Змістовий модуль 3.

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ПІДГОТОВКИ І ПРОВЕДЕННЯ ПОЗАКЛАСНИХ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИХ ЗАХОДІВ

Тема 8. Методика організації виховної роботи

Методика проведення виховної години. Організація та проведення виховних заходів. Методика організації та проведення класних зборів. Методика проведення етичної бесіди. Методика проведення усного журналу. Методика проведення бесіди за «круглим столом». Методика проведення дискусії, гри, прес-конференції тощо. Методика проведення свят та екскурсій. Методика проведення предметного тижня та профорієнтаційної роботи. Методика проведення КТС.

Тема 9. Специфіка виховної роботи в позашкільних навчальних закладах, тимчасових дитячих і молодіжних об'єднаннях у літніх оздоровчих таборах

Різновиди дитячих і юнацьких організацій. Історія становлення позашкільних організацій в Україні. Провідні принципи функціонування позашкільних навчальних закладів. Характеристика системи позашкільної освіти сучасної України. Форми виховної роботи в позашкільних закладах освіти. Виховна справа як синтезований компонент у діяльності позашкільного навчального закладу.

Форми організованого дозвілля під час канікул. Планування виховної роботи в оздоровчих таборах. Провідні завдання, принципи організації й різновиди виховних заходів у літньому оздоровчому таборі. Організація фізичного виховання в літньому оздоровчому таборі. Екологічне виховання у табірній роботі. Передумови здійснення національного виховання в осередку літнього оздоровчого табору.

Змістовий модуль 4.

ФАКТОРИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Тема 10. Взаємодія школи, сім'ї та громадськості у вихованні молодого покоління

Педагогічна культура батьків як передумова сімейного виховання. Форми і засоби підвищення педагогічної культури батьків. Шляхи залучення громадськості у процес виховання. Визначення виховної функції громадських організацій. Роль громадських організацій у вихованні учнівської молоді. Громадська діяльність як чинник формування особистості. Значення громадських організацій у національному вихованні молоді. Волонтерська діяльність як чинник формування громадської самосвідомості.

Тема 11. Значення культури педагогічного спілкування у виховному процесі

Вимоги до особистості педагога як вихователя. Компоненти педагогічної діяльності та їх прояв у роботі педагога-вихователя. Спілкування як провідний чинник виховання особистості. Способи вдосконалення педагогічного спілкування. Структура та стилі педагогічного спілкування. Особливості педагогічного спілкування з вихованцями різних вікових груп. Позитивні і негативні наслідки педагогічного спілкування.

Тема 12. Самовиховання як фактор формування особистості

Сутність поняття самовиховання. Роль виховання у процесі самовиховання. Роль самовиховання у розвитку особистості. Взаємозв'язок між самовихованням та саморозвитком. Основні характеристики процесу самопізнання. Фактори, що впливають на самооцінку особистості. Організація процесу самовиховання. Психологічні основи самовиховання. Самовдосконалення студентів у процесі практичної підготовки.

Тема 13. Моніторинг якості виховної роботи

Поняття моніторингу та його виду. Педагогічна діагностика якості виховної роботи як складова педагогічного моніторингу. Методологічні основи діагностики виховної роботи. Програма вивчення учнів і типовий план складання характеристики. Методики вивчення особистості учня/студента та учнівського колективу/академічної групи. Педагогічний консилиум. Ефективність виховання як показник сформованих якостей особистості.

1.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Модуль 1												
Змістовий модуль I. Теоретичні засади здійснення виховної роботи												
Тема 1. Основи організації виховного процесу в освітніх закладах	18	4	4	-	-	10	12	2				10
Тема 2. Визначальні умови й методи реалізації виховної роботи	14	2	2	-	-	10	20					20
Тема 3. Основні напрями виховної роботи	28	4	14	-	-	10	24	2	2			20
Разом за змістовим модулем 1	60	10	20	-	-	30	56	4	2			50
Змістовий модуль II. Психолого-педагогічні передумови виховання дітей різних вікових груп та молоді												
Тема 1. Виховна робота в початковій школі	9	2	2	-	-	5	10					10
Тема 2. Виховна робота з учнями середніх класів	9	2	2			5	10					10
Тема 3. Виховна робота зі старшокласниками	9	2	2			5	10					10
Тема 4. Виховна робота зі студентською молоддю	9	2	2			5	10					10
Разом за змістовим модулем 2	36	8	8	-	-	20	40					40

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль III. Особливості методики підготовки і проведення позакласних навчально-виховних заходів												
Тема 1. Методика організації виховної роботи	16	4	2			10	12	2			10	
Тема 2. Специфіка виховної роботи в позашкільних навчальних закладах, тимчасових дитячих і молодіжних об'єднаннях у літніх оздоровчих таборах	11	4	2			5	10				10	
Всього за змістовим модулем	27	8	4			15	22	2			20	
Змістовий модуль IV. Фактори результативності виховного процесу												
Тема 1. Взаємодія школи, сім'ї та громадськості у вихованні молодого покоління	12	2	2			8	15	-	-	-	15	
Тема 2. Значення культури педагогічного спілкування у виховному процесі	14	4	2			8	12	2			10	
Тема 3. Самовиховання як фактор формування особистості	15	4	2			9	15				15	
Тема 4. Моніторинг якості виховної роботи	16	4	2			10	10				10	
Всього за змістовим модулем	57	14	8			35	62	2			50	
Усього годин	180	40	40	-	-	100	180	4	6		170	

1.3. Методи поточного та підсумкового атестаційного контролю з навчальної дисципліни «Методика виховної роботи у закладах освіти»

Пояснення видів робіт та вимоги до їх оцінювання

1. Робота на семінарському занятті. Робота на семінарському занятті передбачає: усне опитування, експрес-опитування, вирішення практичних завдань

Усне опитування – найбільш поширений метод контролю у педагогіці. Усне опитування дає можливість перевірити ступінь засвоєння знань студентами, здатність до аргументації та сформованість мовленнєвих навичок. Студент має можливість логічно та доказово висловити власну думку щодо обговорюваних на семінарі питань(питання рефлексивного блоку). Максимальна кількість балів, яку студент може набрати на семінарському занятті із даного виду опитування передбачена робочою програмою навчальної дисципліни. Бал є вищим в залежності від самостійності підготовки та аргументованості висловлювань.

Експрес-опитування на семінарі проводиться на початку або в кінці семінару для актуалізації опорних знань, засвоєних на попередніх заняттях. Деякі питання семінарського заняття також можуть розглядатися за методикою експрес-опитування з метою охоплення якомога більшої кількості студентів. У процесі експрес-опитування студенту мають можливість отримати додаткові бали на занятті. Оцінюючи відповідь, викладач керується такими критеріями: змістовність, правильність та чіткість відповіді.

Вирішення практичних завдань проводиться на занятті за допомогою використання ігрових та інтерактивних методів навчання. Проблемні питання чи ситуації вирішуються у мікрогрупах. Студенти мають можливість організувати обговорення у формі дискусії чи дидактичної гри.

Оцінюючи вирішення завдань практичного блоку, викладач керується такими критеріями: повнота та аргументованість відповіді, творчий підхід до вирішення проблеми, нестандартність прийняття рішень, самостійність та правильність обґрунтування.

2. Письмова робота за результатами модульного контролю

Відповідно до програми навчальної дисципліни викладач проводить дві письмових роботи за результати вивчення кожного змістового модуля. Кожна письмова робота може включати теоретичні питання та практичні завдання. Питання письмової роботи охоплюють всі теми відповідного змістового модуля. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за результатами однієї письмової роботи становить 5 балів.

3. Індивідуальна навчально-дослідна робота студента полягає у написанні відповіді на поставлені проблемні питання у формі есе, підготовці реферату, тез доповіді, розробки сценарію виховного заходу, оформленні таблиць, виконанні практичних завдань тощо. Тематика самостійної роботи дається після кожного семінарського заняття. Всі види індивідуальних завдань, в тому числі реферат, передбачає цілісну відповідь на поставлене питання із аргументованим викладом власної точки зору. Вимоги до написання індивідуального завдання та реферату подано у п.5 та додатках.

4. Підсумкова контрольна робота проводиться одна в семестр за результати вивчення всіх змістових модулів.

Вона включає 2 теоретичні та 1 тестове завдання. Завдання контрольної роботи можуть включати питання з тем, вивчення яких не виносились на семінарські заняття, а також питання, які передбачені планом для самостійного вивчення.

Про проведення підсумкової роботи студенти попереджаються не менш як за тиждень. З переліком тем, питання з яких буде винесено на контрольну роботу, студенти теж ознайомлюються завчасно.

Відповідь на теоретичні питання повинна бути повною, логічно його розкривати, але разом із власним аналізом поставленої у питанні проблеми.

Після перевірки контрольної роботи та оголошення її результатів студентам надається можливість ознайомитись з власними роботами, і при необхідності оспорити результати контрольної роботи.

2. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

2.1. Основи організації виховного процесу в освітніх закладах

Питання для обговорення

1. Характеристика виховних проблем та негативних явищ у сучасному шкільному середовищі
2. Оновлення змісту виховного процесу в «новій українській школі».
3. Сутність понять «процес виховання», «вихованість»
4. Організація процесу виховання особистості
5. Закономірності вихованого процесу
6. Сучасні напрями виховної роботи (лист департаменту МОН).
7. Діяльність класного керівника: функції та завдання, напрями роботи.
8. Функції та зміст діяльності куратора академічної групи.

Рефлексивний блок

1. Які основні функціональні обов'язки класного керівника і його права у сучасній школі?
2. Основні напрями роботи класного керівника. У чому Ви бачаєте відмінність між позакласною та позашкільною виховною роботою класного керівника?
3. Чим обумовлена варіативність у діяльності класного керівника, куратора групи? Підтвердіть власні судження прикладом?

Практичний блок

1. Міні-дискусія «Бути вихованим – що це значить?».

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Запропонувати проект бесіди за «круглим столом» «Ми живемо, щоб залишити слід».

2. Проаналізувати новітні форми проведення виховних заходів, які Вам довелося зустріти у літературі або у власній практиці.

Рекомендована література

1. Концепція національного виховання (Схвалена Всеукраїнською радою працівників освіти 30 червня 1994 року) // Рідна школа. – 1995. – №6. – С. 3-8.

2. Качинська Л.П. Виховний процес в сучасній школі: Методичний посібник. – Рівне, 1997. – 159 с.

3. Кондрашова Л.В. Внеаудиторная работа по педагогике в педагогическом институте / Л.В. Кондрашова. – Киев-Одесса, 1988. – 158 с.

4. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти / В.Г. Кремень. – К. : Генеза, 2005. – 447 с.

5. Методичне забезпечення виховної роботи в школі // Завуч. – 2001. – №4(82) – С. 3-4.

6. Рожков М.И. Теория и методика воспитания : Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / М.И. Рожков, Л.В. Байбородова. – М. : ВЛАДОС-ПРЕСС, 2004. – 384 с.

7. Сорока Г.І. Організація виховної роботи: планування, аналіз, методичне забезпечення / Г.І. Сорока. – Х. : Основа, 2005. – 128 с.

2.2. Визначальні умови й методи реалізації виховної роботи

Питання для обговорення

1. Провідні принципи виховання.
2. Основні групи методів виховання й передумови їх використання.
3. Класифікація форм виховної роботи.

Рефлексивний блок

1. Пояснити умови вибору методів виховання
2. Розкрити найбільш ефективні, на вашу думку, методи покарання та заохочення.
3. Обґрунтувати умови використання методів покарання
4. Які загальні функції виконують форми виховної роботи?
5. Які критерії вибору відповідної форми виховної роботи?
6. Назвати найбільш ефективні, на Вашу думку, форми виховної роботи.

Практичний блок

1. Скласти класифікаційну таблицю методів виховання.
2. Навести приклад методу формування свідомості.
3. Скласти класифікаційну таблицю форм виховної роботи
4. Робота з кейсами.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

Розробити аукціон ідей: назвати різноманітні форми проведення виховних заходів, які можна використати у виховній роботі з класним колективом, студентською групою, діти їм нестандартні назви. Скласти класифікаційну таблицю.

Рекомендована література

1. Бех І.Д. Виховання особистості : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / І.Д. Бех. – К. : Либідь, 2008. – 838 с.
2. Кондрашова Л. Методика організації виховної роботи в сучасній школі : навчальний посібник / Л. Кондрашова. – К., 2014. – 186 с.
3. Поясик О.І. Методика виховної роботи : навчальний посібник / О.І. Поясик, В.В. Лаппо. – Івано-Франківськ : Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2011. – 202 с.

2.3. Методика організації морального виховання учнів

Питання для обговорення

1. Сутність та складові моральної культури.
2. Мета та завдання морального виховання.
3. Шляхи формування моральної культури школярів.
4. Особливості становлення моральної культури молоді.

Рефлексивний блок

1. Який зміст Ви вкладаєте у поняття «культурна людина»?
2. З чого складається культура поведінки людини? Що лежить в її основі?
3. Кого й за що ми називаємо «культурною людиною»?
4. Чи можна вважати культурною людину, яка не оволоділа основами знань?
5. Що є показником високого рівня моральної культури людини?
6. У чому Ви вбачаєте кінцеву мету морального виховання?
7. Чим визначається успіх педагогічного впливу на моральну свідомість учня чи студента?
8. Від чого залежить рівень моральної культури особистості?
9. Чи можна вважати студента культурним, якщо він навчається на «відмінно»?

Практичний блок (робота в мікрогрупах)

1. Провести етичну бесіду про правила поведінки учнів у: громадському транспорті, театрі, на виставці тощо
2. Обговорити методику проведення диспуту на тему: «Кого можна вважати культурною людиною?».

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Розробити диспут на одну із запропонованих тем:
 - Що спричиняє найбільші проблеми в сім'ї?
 - Інтелігентність – це виховання чи вроджена якість?
 - Добро чи зло... Чого у світі більше?
2. Запропонували новітні форми заходів для підвищення ефективності морального виховання у закладах вищої освіти.
3. Підготувати есе на тему «Виховний ідеал, до якого б Ви хотіли прагнути».

Рекомендована література

1. Бех І.Д. Моральний розвиток особистості / І.Д. Бех // Рідна школа. – 2004. – №1. – С. 16-18.
2. Білецька І. Вирішення моральних завдань як метод виховання цінності іншої людини / І. Білецька // Рідна школа. – 2005. – №1. – С. 15-20.
3. Білоусова В.О. Виховання культури поведінки учнів / Білоусова В.О., Говорун Т.В., Кисельова Н.Й. – К.: Радянська школа, 1986. – 160 с.
4. Бондар Л. Виховання моральних цінностей у школярів / Л. Бондар // Початкова школа. – 2000. – №12. – С. 45-48.
5. Гіббс Д. Тренінг моральних міркувань / Д. Гіббс // Практична психологія та соціальна робота. – 2004. – №8. – С. 25-30.
6. Друзь З.В. Виховні технології в сучасній школі / З.В. Друзь. – К.: КДПУ, 2005. – 256 с.
7. Зосимовський А. Критерії моральної вихованості / А. Зосимовський // Педагогіка. – 1992. – №11-12. – С. 22-26.
8. Кацинська Л.П. Виховний процес в сучасній школі: методичний посібник / Л.П. Кацинська. – Рівне, 1997. – 159 с.
9. Коберник І. Моральне виховання – традиції, проблеми, інновації / І. Коберник // Рідна школа. – 2002. – №5. – С. 42-44.

2.4. Методика організації трудового та економічного виховання

Питання для обговорення

1. Зміст, мета, завдання трудового виховання учнів.
2. Зміст та завдання економічного виховання учнів у нових соціально-економічних умовах.
3. Форми, методи і засоби економічного виховання школярів.
4. Методика формування в учнів економічної культури.
5. Інноваційні підходи до виховної діяльності педагога щодо організації трудового та економічного виховання.

Рефлексивний блок

1. Які зміни сталися у свідомості людей щодо підходів у реалізації економічного та трудового виховання?
2. Які особистісні риси потрібні для успішного життя в умовах ринку праці?
3. Чи виявили Ви зв'язок між економічною та моральною, загальною культурою особистості? У чому він проявляється? Як його слід враховувати для виховання повноцінної особи громадянина?
4. Які знання, уміння та навички необхідні сучасному вихователю для проведення роботи щодо виховання економічної культури школяра?

Практичний блок

1. Мозковий штурм: розробити орієнтовний план проведення тижня економіки.
2. Дайте визначення найбільш вживаних економічних понять та включіть їх обговорення у ситуаційно-рольову гру (економіка, економічна політика, економічна криза, інфляція, безробіття, кредит, валюта, аукціон та ін.).

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Скласти план виховного заходу на одну із запропонованих тем:

- Акція: «День підприємництва» (Як заробити кошти для оплати екскурсійної поїздки для учнів підліткового віку).
- Ділова гра «Економісти за «круглим столом»».
- Ситуативна гра «Йдемо на ринок», «Товар – гроші – товар».
- Економічний марафон «Бережімо копійку».
- Конкурс «Реклама», «Захист бізнес-плану».

2. Зробити розробку ситуаційно-рольової (ділової) гри до теми трудового або економічного виховання. Провести гру в групі. Проаналізувати гру, проведену під час заняття за такою схемою: мета та завдання гри; тип, вид, функції гри; прийоми на початку гри; прийоми задля корекції ігрової ситуації; прийоми по закінченню гри; дії та позиція організаторів гри.

Рекомендована література

1. Березок О.С. Методика трудового виховання та профорієнтації учнів. Практикум з педагогіки: навчальний посібник / О.С. Березок ; за ред. О. Дубасюк, А. Іванченко. – К. : ІСДО, 1996. – 432 с.

2. Бурдін В. Взаємодія сім'ї і школи у трудовому вихованні підлітків / В. Бурдін // Рідна школа. – 2003. – № 12. – С. 35-37.

3. Величканич О. Виховуємо любов до праці / О. Величканич // Рідна школа. – 2000. – №6. – С. 44-47.

4. Загривий В. Економічне виховання у школі / В. Загривий // Рідна школа. – 1999. – № 9. – С. 280-296.

5. Лукаш С. Педагогічне розуміння економічного мислення / С. Лукаш // Педагогіка і психологія. – 1999. – № 1. – С. 26-35.

2.5. *Методика організації естетичного виховання учнів*

Питання для обговорення

1. Завдання та зміст естетичного виховання.
2. Форми та методи естетичного виховання.
3. Методика формування естетичних почуттів, смаків, ідеалів та уподобань учнів з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей.
4. Методичні підходи щодо підготовки та проведення окремих виховних заходів естетичного спрямування.

Рефлексивний блок

1. Проаналізуйте систему естетичного виховання, під впливом якої Ви перебували у школі.
2. Поясніть сутність основних форм естетичного виховання. Які форми є найбільш дієвими? Чи вдалося на сьогоднішньому занятті розкрити їхній потенціал?
3. У чому проглядається зв'язок між естетичним, моральним і розумовим вихованням школярів? Як цей зв'язок слід враховувати під час організації та проведення виховних заходів?

Практичний блок (робота в мікрогрупах)

1. Скласти розгорнутий план бесіди на тему (на вибір): «Що таке краса?», «Слухаємо музику..».
2. Розробити музично-літературну вітальню. Орієнтовні теми (на вибір): «Вісники краси», «Душі прекрасні пориви».

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Описати систему естетичного виховання у школі Вашої мрії, виходячи з позиції «Коли б директором був я»(твір-есе).
2. *Завдання-ситуація*: висловіть свою думку та обґрунтуйте позицію щодо запровадження у школі єдиної учнівської форми.

Підготуйте тези промови, з якою Ви б звернулися до учнів з цього питання як класний керівник.

3. Розробити сценарій розважального вечора, спрямованого на розвиток естетичного смаку відпочиваючих (для учнів або студентів).

Рекомендована література

1. Кривицкий К.Е. Школьникам об эстетике: Книга для учащихся старших классов / К.Е. Кривицкий. – М. : Просвещение, 1979. – 153 с.

2. Лихачев Б.Т. Теория эстетического воспитания школьников: учеб. пособие по спецкурсу для студ. пед. ин-тов / Б.Т. Лихачев. – М. : Просвещение, 1985. – 176 с.

3. Національна державна програма естетичного виховання // Рідна школа. – 1995. – № 12.

4. Сидорчук Н.Г. Естетичне виховання школярів. Практикум з педагогіки: навчальний посібник / Н.Г. Сидорчук ; за ред. О. Дубасюк, А. Іванченко. – К. : ІСДО, 1996. – 432 с.

2.6. Методика організації екологічного виховання учнів

Питання для обговорення

1. Зміст, форми і методи формування у школярів шанобливого ставлення до природи.

2. Сучасні підходи до формування екологічної культури учнів.

3. Здоров'язберігаючі технології виховання.

4. Методика організації природоохоронної діяльності учнів.

5. Методика проведення вікторини, екскурсії в природу.

Рефлексивний блок

1. Що означає бути екологічно вихованою людиною?
2. У чому Ви бачите кінцеву мету екологічного виховання?
3. Що є показником високого рівня екологічної культури людини?
4. Від яких умов залежить успішне здійснення екологічного виховання учнів?
5. Які ключові поняття (визначення) з екологічного виховання, використані під час заняття Ви вважаєте більш повними і об'єктивними?

Практичний блок

1. Обговорити методику проведення тижня екології.
2. Розробити сценарій творчого конкурсу «Природа і фантазія».
3. Вікторина «Земля у нас одна»:
 - 2) Що означає термін «екологія», хто і коли уперше ввів його до наукового вжитку?
 - 3) Що таке «Червона книга»? Чому вона має таку назву?
 - 4) Що таке державні заказники? та інші.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Підготувати есе на тему : «Мої пропозиції щодо підвищення ефективності екологічного виховання»
2. Розробити один з вихованих заходів екологічної спрямованості: вікторину, тематичну екскурсію на природу. Орієнтовні теми: «Наш спільний дім – природа», «Земля у нас одна», «Природа і ми», «Дивовижний світ природи»

Рекомендована література

1. Борейко В.Є. Экологические традиции, поверья и религиозные воззрения славянских и других народов / В.Є. Борейко, В.М. Грищенко. Вып. 3. – К. : Генеза, 1996. – 224 с.

2. Волкова А.Р. Екологічне виховання школярів / А.Р. Волкова. – К., 2002. – 180 с.

3. Корж М.О. Наш спільний дім – природа / М.О. Корж. – К. : Радянська школа, 1989. – 120 с.

4. Крисаченко В.С. Екологічна культура: теорія і практика : Навч. посібник для вузів / В.С. Крисаченко. – К. : Заповіт, 1996. – 352 с.

5. Любчак О.О. Виховання захисників природи / О.О. Любчак, Т.В. Зборжевська. – К. : Радянська школа, 1985. – 69 с.

6. Писарчук Є.А., Кухта А.М. Екологічне виховання учнів / Є.А. Писарчук, А.М. Кухта. – К. : Радянська школа, 1990. – 87 с.

7. Пустовіт Н.О. Екологічні задачі, ігри та вікторини / Н.О. Пустовіт, З.Н. Плечова. – К. : Освіта, 1995. – 55 с.

2.7. Методика організації громадянського виховання учнів та учнівського самоврядування

Питання для обговорення

1. Сутність, завдання та зміст громадянського виховання учнів на сучасному етапі.

2. Критерії оцінки громадянської культури особистості.

3. Методика формування громадянської культури.

4. Учніське самоврядування як дійовий спосіб поєднання теорії та практики у вихованні громадянина демократичного суспільства.

5. Форми учнівського самоврядування: шкільний парламент, рада лідерів, кабінет міністрів, учнівська рада.

Рефлексивний блок

1. Чи дістали змін зміст та завдання громадянського виховання на Україні упродовж останніх років? У чому саме? Підтвердіть свою позицію прикладами.

2. Про які моделі учнівського та студентського самоврядування Ви знаєте?

3. Чи є сьогодні необхідність у впровадженні та педагогічному керівництві учнівським/студентським самоврядуванням? Які уміння та навички має набути вихователь для його успішного здійснення?

4. Як Ви ставитеся до суспільних доручень в університеті? Як вони повинні розподілятися між студентами?

Практичний блок (робота в мікрогрупах)

Завдання-ситуація: класний керівник на початку року має створити актив класу, розподілити доручення між учнями. Підготуйте план діяльності класного керівника та запропонуйте прийоми, які слід використати для того, щоб створення органів самоврядування пройшло якнайбільш ефективніше. Проаналізуйте особливості створення та організації студентського активу групи.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Розробити виховний захід на одну із запропонованих тем: бесіду «за круглим столом» або «Азбука шкільної демократії»; усний журнал «Наш закон – наша сила», виховну годину «Свято української матері».

2. Скласти орієнтовний план соціальних проектів. Орієнтовні теми: «Ініціатива добрих справ», «Милосердя», «Будинок без самотності» тощо.

Рекомендована література

1. Виховання громадянина: психолого-педагогічний і народознавчий аспекти: Навч.-метод. посіб. / Ігнатенко П.Р, Поплужний В.Л., Косарева Н.І. – К. : ІЗМН, 1997. – 252 с.

2. Друзь З.В. Виховні технології в сучасній школі / З.В. Друзь. – К. : КДПУ, 2005. – 256 с.

3. Качинська Л.П. Виховний процес в сучасній школі: методичний посібник / Л.П. Качинська. – Рівне, 1997. – 159 с.

4. Красовицький М.Ю. Виховна робота в школі: досвід і проблеми / М.Ю. Красовицький. – К. : Освіта, 1992. – 183 с.

5. Мистецтво шкільного самоврядування / Упор. М. Голубенко. – К. : Ред. загальнопедагог. газ., 2004. – 120 с.

6. Панасюк О.Ф. Друг – це означає другий Я! / О.Ф. Панасюк // Позакласний час. – 2000. – №7. – С. 16-18.

7. Чорна К. Уроки громадянського виховання в старших класах // Шлях освіти. – 2002. – № 1. – С. 27-30.

2.8. Методика виховної роботи педколективу з використанням національних традицій у сучасній школі

Питання для обговорення

1. Народні традиції – один з основних напрямів сучасного виховання школярів.

2. Методика проведення окремих форм роботи з використанням народних традицій: вечорниць, сучасних обрядів, вечорів фольклору, козацьких ігор, усних журналів тощо.

3. Методика проведення українських вечорниць.

Рефлексивний блок

1. Які найбільш цікаві традиції, звичаї та обряди свого народу Вам відомі? Чи не відчули Ви впродовж заняття необхідність у розширенні власного світогляду у цьому напрямі?

2. Чи потрібно, на Ваш погляд, впроваджувати вивчення народних традицій у практику виховної роботи сучасних закладів освіти? Що може дати ця робота для загального розвитку підростаючого покоління?

3. Чим відрізняється специфіка підготовки та проведення виховних заходів з використанням народних традицій від інших заходів, що проводять?

Практичний блок (робота в мікрогрупах)

Обговорення питань

1. Чи брали Ви безпосередню участь у підготовці та проведенні заходів з використанням народних традицій? Яких саме?
2. Назвати форми виховної роботи з використанням народних традицій. Відзначити найбільш доцільні.
3. Визначити, керуючись народним календарем, найбільш важливі народні свята, які слід відмічати в класі, школі, університеті та разом з батьками. Оформити у таблицю перелік форм їхнього проведення.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Підготувати сценарій одного із виховних заходів з використанням народних традицій. Орієнтовні теми:
 - Усний журнал «Чарівний світ народних звичаїв, традицій», «Кетяги червоної калини».
 - Вечір фольклору «Радуйся, земле, від віку до віку», «Ой у лузі калина».
 - Етична бесіда «Ой не ріж косу», «Весільні обряди мого народу».
 - Українські вечорниці.
2. Скласти розгорнутий план організації та проведення свята «Козацькому роду нема переводу».

Рекомендована література

1. Друзь З.В. Виховні технології в сучасній школі / З.В. Друзь. – К. : КДПУ, 2005. – 256 с.
2. Концепція національного виховання // Рідна школа. – 1995. – №6. – С. 3-8.
3. Методика виховної роботи з використанням народних традицій : методичні рекомендації / Укл. Соколова Л.Є., Соколова І.В. – Кр. Ріг, 2000. – 50 с.

4. Скуратівський В.Г. Свята українського народу / В.Г. Скуратівський. – К. : Либідь, 1993. – 480 с.

5. Сценарії народних свят / Упорядник Л. Курінчук. – К. : Шкільний світ, 2003. – 112 с.

6. Щербань П.М. Прикладна педагогіка : навчально-методичний посібник для вузів / П.М. Щербань. – К. : Вища школа, 2002. – 215 с.

2.9. Методика підготовки майбутнього сім'янина

Питання для обговорення

1. Зміст, мета та завдання з виховання майбутнього сім'янина.
2. Форми і методи роботи школи, класного керівника з питань формування готовності учнів до створення шлюбу.
3. Діагностика готовності учнів до сімейного життя.
4. Методика організації і проведення окремих форм: дискусії, ділових та рольових ігор, інтерв'ю з підготовки школярів різних вікових груп до сімейного життя.

Рефлексивний блок

1. Коли слід починати роботу з підготовки учнів до сімейного життя? Які відмінності у цій роботі для учнів різних вікових груп?
2. Про які найбільш цікаві форми виховної роботи Ви дізналися під час підготовки та у ході заняття? Які особливості методики їх проведення у контексті розглядуваних сьогодні питань?
3. Щоб Ви як вихователь порадили молодим людям, які вирішили укласти шлюб?

Практичний блок (робота в мікрогрупах)

1. Сформулюйте кодекс сучасної сім'ї.
2. Складіть 10-12 правил окремо для матері і батька, яких варто дотримуватися у системі сімейного виховання.

3. *Завдання-ситуація*: учениця Вашого класу Олена К. вчиться добре, охайна, спостережлива, вихована, але останнім часом надмірно захопилася юнаком, що відобразилося на її манері одягатися та на якості навчання. Складіть примірний план бесіди з ученицею з цієї проблеми.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Підготувати анкету для визначення рівня готовності школярів до сімейного життя.

2. Розробити сценарій виховного заходу на одну із запропонованих тем:

– дискусію: «Моральні основи взаємовідносин юнаків та дівчат», «Сімейне щастя – мрія чи реальність?».

– усний журнал «Чоловік та жінка».

– свято «День Святого Валентина».

– ділову гру «Бюджет та хазяйство сім'ї».

– етичну бесіду «Права та обов'язки подружжя», «Ранній шлюб», «Позашлюбні діти».

Рекомендована література

1. Верга Д. Дела семейные / Д. Верга. – М. : Педагогика, 1986. – 180 с.

2. Вовчик-Блакитна М.В. Сімейне виховання / М.В. Вовчик-Блакитна. – К. : Радянська школа, 1982. – 147 с.

3. Друзь З.В. Виховні технології в сучасній школі / З.В. Друзь. – К. : КДПУ, 2005. – 256 с.

4. Чередниченко В.И. Прикасаюсь к будущему: Из опыта преподавания курса «Этика и психология семейной жизни»: Книга для учителя / В.И. Чередниченко. – М. : Просвещение, 1989. – 280 с.

2.10. Виховна робота в початковій школі

Питання для обговорення

1. Основні психологічні особливості молодших школярів.
2. Характеристика завдань виховної роботи в початковій школі.
3. Формування в учнів гуманних рис особистості.
4. Розвиток пізнавальних інтересів учнів.
5. Формування рис дисциплінованості молодших школярів.

Рефлексивний блок

1. Перелічити методи виховання, спрямовані на розвиток здібностей та інтересу учнів до навчання.
2. Визначити провідні форми й методи виховання культури поведінки в молодших школярів.
3. Виявити основні чинники формування вольових якостей молодших школярів.
4. Визначити спільності й відмінності виховання молодших школярів у родині та освітньому закладі.
5. Окреслити передумови позитивного виховного впливу батьків на дітей.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Підготувати реферати на теми:
 - Значення молодшого шкільного віку у формуванні особистості людини.
 - Особливості виховання учнів у початкових класах.
 - Співробітництво з батьками молодших школярів у процесі виховної роботи.
2. Розробити анкети: для батьків, використання якої надавало б можливість виявляти проблеми в сімейному вихованні молодшого школяра; для учнів, яка б дозволяла виявити найбільш помітні особистісні риси молодшого школяра.

3. Підготувати сценарій одного з виховних заходів у одному з початкових класів.

4. Прорецензувати одну із сучасних книг, присвячених виховній роботі в початкових класах.

Рекомендована література

1. Безпалько О.В. Зміст і методика позакласної виховної роботи за інтересами : методичний посібник / Безпалько О. В., Трухін І.О., Говорун Т.В. ; [відп. ред. А.Й. Капська] ; М-во освіти і науки України. – К. : КДПІ, 1993. – 120 с.

2. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання : навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закл. / С.Г. Карпенчук. – 2-ге вид., доповн. і переробл. ; ред. Т.М. Коліна, Л.О. Біда. – К. : Вища шк., 2005. – 341 с.

3. Матвієнко О.В. Виховання молодших школярів: теорія і технологія / О.В. Матвієнко. – К. : Вид. дім «Стилос», 2006. – 543 с.

2.11. Виховна робота з учнями середнього шкільного віку

Питання для обговорення

1. Психологічні особливості дітей підліткового віку.
2. Завдання виховної роботи з підлітками.
3. Формування гуманістичного світогляду в учнів 5-9 класів.
4. Значення виховних заходів і колективних творчих справ (КТС) у роботі з підлітками.

Рефлексивний блок

1. Назвіть відмінності підліткового віку від молодшого й старшого шкільного віку.

2. Які, на Вашу думку, головні проблеми виховання дітей середнього шкільного віку?

3. Запропонуйте основні шляхи подолання конфліктів між батьками та дітьми-підлітками.

4. Проаналізуйте кілька форм організації позакласної виховної роботи в середній школі, які Вам найбільше запам'яталися у шкільні роки.

Практичний блок (робота в мікрогрупах)

1. Міні-дискусія на тему «У чому полягають особливості підліткової субкультури?».

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Підготувати реферат на тему:

- Значення підліткового віку в розвитку особистості людини.
- Причини й прояви психологічної кризи в підлітковому віці.
- Особливості міжособистісних стосунків у спілкуванні підлітків.

2. Скласти бібліографію до теми «Позакласна виховна робота в середніх класах» (10-16 назв).

3. Розробити сценарій позакласного виховного заходу для учнів середніх класів.

4. Написати твір-мініатюру «Проблеми підліткового віку: власний досвід».

Рекомендована література

1. Ведмеденко Б.Ф. Теоретичні основи і практика виховання молоді засобами фізичної культури : навч. посіб. для тренерів, учителів, студ. пед. ін-тів / Б.Ф. Ведмеденко ; Ін-т системних досліджень освіти. – К., 1993. – 151 с.

2. Виховання в школі / [упоряд. В. Варава, В. Зоц]. – К. : Ред. загальнопед. газ., 2003. – 126 с.

3. Виховання національно свідомого, патріотично зорієнтованого молодого покоління, створення умов для його розвитку як чинник забезпечення національних інтересів України: аналіт.-інформ. матеріали / О.В. Бабак, І.Д. Бех, Т.Е. Василевська та ін. ; Держ. ком. України у справах сім'ї та молоді, Держ. ін-т пробл. сім'ї та молоді. – К. : Либідь, 2003. – 167 с.

2.12. Виховна робота зі старшокласниками

Питання для обговорення

1. Психологічні особливості старшокласників і завдання виховної роботи в 10-11 класах.
2. Основні напрями виховання учнів старших класів.
3. Оптимальні засоби стимулювання громадської активності старшокласників.
4. Організація самовиховання учнів у старших класах.

Рефлексивний блок

1. Перелічити кілька методів формування свідомої дисципліни в старших класах.
2. Виявити шляхи й способи згуртування колективу старшокласників.
3. Визначити особливості педагогічного спілкування зі старшокласниками.
4. Перелічити основні методи морального виховання старшокласників.
5. Назвати найважливіші засоби естетичного виховання старшокласників.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Скласти бібліографію до теми «Позакласна виховна робота в старших класах» (10-15 джерел).
2. Написати реферат на тему:
 - Значення юнацького віку у формуванні особистості людини.
 - Особливості застосування методів стимулювання в старших класах.
 - Засоби формування гуманної життєвої позиції в старшокласників.
3. Розробити анкету з метою виявлення стану психологічного комфорту в класі.
4. Укласти розгорнутий план виступу перед батьками на тему «Проблеми сімейного виховання старшокласників».

Рекомендована література

1. Павелків О.М. Виховання у старшокласників інтересу до підприємницької діяльності у процесі оволодіння економічним розрахунком : навчально-методичний посібник. – Рівне, 2004. – 107 с.
2. Теорія виховання : курс лекцій / уклад. Олексюк О. Є.; М-во освіти і науки України. – Миколаїв : Іліон, 2007. – 267 с.
3. Тимощук Н.С. Особистісно орієнтоване виховання старшокласників у процесі позакласної роботи : навчально-методичний посібник / Н.С. Тимощук ; Наук.-метод. центр серед, освіти. – Рівне, 2004. – 281 с.

2.13. Виховна робота зі студентською молоддю

Питання для обговорення

1. Студент і студентська група як об'єкти педагогічного процесу.
2. Особливості психічного розвитку студента-першокурсника.
3. Проблеми та фази адаптації студента-першокурсника.
4. Сутність соціалізації студентів.
5. Закони, закономірності та основні принципи виховання студентів.
6. Методи, засоби і форми виховного впливу на особистість студента.
7. Самовиховання студентів в умовах вищих навчальних закладів.

Рефлексивний блок

1. Як Ви можете охарактеризувати проблеми власної адаптації на першому курсі?
2. Які методи адаптації студентів використовувались у роботі з одногрупниками?

3. Які форми виховної роботи в університеті можете охарактеризувати як найбільш цікаві та ефективні?

4. Які проблеми виховної роботи в університеті Ви можете назвати?

5. Чи пропонували Ви заходи до плану виховної роботи у групі? Які саме?

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Підготувати реферат на одну із запропонованих тем:

– Типологія та класифікація ставлення студентів до навчання.

– Самовиховання студентів в умовах вищих навчальних закладів.

2. Скласти план виховної роботи куратора академічної групи на навчальний рік (вказати курс та кількість студентів)

3. Розробити анкету з метою виявлення стану психологічної адаптації студента-першокурсника.

4. Розробити сценарій виховного заходу для студентів.

Рекомендована література

1. Варій М.Й. Основи психології і педагогіки: Навчальний посібник / М.Й. Варій, В.Л. Ортинський – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 212 с.

2. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання. 2-ге вид. / С.С. Вітвицька – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 384 с.

3. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В.Л. Ортинський. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.

2.14. Методика організації виховної роботи

Питання для обговорення

1. Планування виховної роботи

1. Методика проведення виховної години. Організація та проведення виховних заходів.

2. Методика організації та проведення класних зборів, етичної бесіди.

3. Методика проведення усного журналу, бесіди за «круглим столом», дискусії, гри, прес-конференції тощо.

4. Методика проведення свят та екскурсій.

5. Методика проведення предметного тижня та профорієнтаційної роботи.

6. Методика проведення КТС.

Рефлексивний блок

1. Які завдання та функції планування виховної роботи?

2. Які вимоги висуваються до планування виховної роботи?

3. Як треба здійснити планування в класі/студентській групі, щоб розробити дієвий план виховної роботи?

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

Підготувати розробки та сценарії 4-х заходів на вибір:

– виховної години;

– етичної бесіди;

– усного журналу, бесіди за «круглим столом», дискусії, гри, прес-конференції тощо (на вибір).

– свята;

– екскурсій;

– предметного тижня;

– профорієнтаційного заходу;

– КТС.

Рекомендована література

1. Бех І.Д. Виховання особистості : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / І.Д. Бех. – К. : Либідь, 2008. – 838 с.
2. Кондрашова Л. Методика організації виховної роботи в сучасній школі: навчальний посібник / Л. Кондрашова. – К., 2014. – 226 с.
3. Поясик О.І. Методика виховної роботи : навчальний посібник / О.І. Поясик, В.В. Лаппо. – Івано-Франківськ : Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2011. – 202 с.

2.15. Специфіка виховної роботи в позашкільних навчальних закладах, тимчасових дитячих і молодіжних об'єднаннях у літніх оздоровчих таборах

Питання для обговорення

1. Провідні принципи функціонування позашкільних навчальних закладів.
2. Форми виховної роботи в позашкільних закладах освіти.
3. Виховна справа як синтезований компонент у діяльності позашкільного навчального закладу.
4. Форми організованого дозвілля під час канікул.
5. Планування виховної роботи в оздоровчих таборах.
6. Провідні завдання, принципи організації й різновиди виховних заходів у літньому оздоровчому таборі.
7. Організація різних напрямів виховання в літньому оздоровчому таборі.

Рефлексивний блок

1. Охарактеризуйте поняття «позашкільні навчальні заклади» й перелічити їх виховні функції.

2. Розкрийте сутність провідних принципів педагогічної діяльності в позашкільних навчальних закладах.

3. Розкрийте спільні й відмінні риси позакласної і позашкільної виховної роботи.

4. Визначіть критерії прийому до різних позашкільних навчальних закладів.

5. Проаналізуйте особливості виховної справи як методу виховання.

6. Назвіть типи тимчасових молодіжних об'єднань.

Практичний блок (робота в мікрогрупах)

1. Студенти презентують й обговорюють зразки виховних справ у позашкільних навчальних закладах різного типу (за вибором).

2. Міні-дискусія на тему «Як зацікавити дітей та підлітків КТС і відволікти увагу від комп'ютеру у літньому таборі?».

3. Запропонувати перелік (4-6) виховних справ, які сприяли б розумовому, екологічному, трудовому, естетичному вихованню підлітків (за вибором).

4. Схематично відобразити структуру позашкільної освіти в Україні.

5. Скласти хронологічну таблицю розвитку українських молодіжних організацій.

6. Перелічити методи діагностування рівня вихованості підлітків до й після перебування в літньому таборі.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Підготувати реферат за вибором на запропоновані теми:

– Історія становлення української юнацької організації;

– Характеристика системи позашкільної освіти сучасної України.

– Екологічне виховання у табірній роботі.

– Передумови здійснення національного виховання в осередку літнього оздоровчого табору.

2. Запропонувати добірку конкурсів та ігор, передбачених для виховної роботи під час літніх канікул підлітків.

3. Розробити сценарій святкового вечора до Дня незалежності України для організації в літньому оздоровчому таборі.

4. Організувати «зустріч за круглим столом» з метою обговорення актуальних проблем літнього відпочинку учнівської молоді.

Рекомендована література

1. Биковська О.В. Теоретико-методичні основи позашкільної освіти України / О.В. Биковська ; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К. : ІВЦ Алкон, 2006. – 355 с.

2. Дем'янюк Т.Д. Нові технології позашкільної освіти і виховання / Наук.-метод. центр серед. освіти. Рівнен. Палац дітей та молоді. – Рівне : Волинські обереги, 2000. – 351, [1] с.

3. Дитячі громадські організації : навчально-методичний посібник / уклад. Л.М. Мазуренко. – Х. : Видавнича група «Основа», 2004. – 188 с.

4. Дитячі організації в Україні : навчально-методичний посібник / уклад. Кіт Г.Г., Бондаренко Т.М. – Вінниця : ПП «Едельвейс і К», 2008. – 78 с.

5. Закони України: «Про молодіжні та дитячі громадські організації», «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» : за станом на 15 жовт. 2000 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2000. – 24 с. – (Закони України).

7. Методика виховної роботи у літніх оздоровчих таборах / уклад. Мудрик О.В. – Тернопіль : ТДПУ, 2002. – 160 с.

8. Методика роботи в літньому оздоровчому таборі : навч. посіб. Для педагогів серед, закл. освіти та позашк. закл., студ. вузів / Коваленко Є.І., Конончук А.І., Пінчук І.М., Солова В.М. ; за заг. ред. Є.І. Коваленко ; Ін-т змісту і методів навчання. – К., 1997. – 278 с.

9. Міщенко О.В. Організація та проведення оздоровчих заходів у літніх таборах відпочинку : навч.-метод. посіб. для вивч. курсу фіз. виховання різних груп населення для студ. пед. закл. освіти / Міщенко О.В., Кулик Н.А., Криводуд Т.Є. ; Сум. держ. пед. ун-т ім. А.С. Макаренка. – Суми, 2003. – 58 с.

10. Пустовіт Г.П. Позашкільна освіта і виховання: дидактичні основи методів навчально-виховної роботи / Г.П. Пустовіт, Л.В. Тихенко. – Суми : Унів. кн., 2008. – Кн. 2. – 271 с.

11. Проскурина Е.А. Святкове літо. Шкільне свято / Е.А. Проскурина, О.І. Братчук. – Х. : Торсинг, 2005. – 142 с.

12. Сонячне літо в таборі: навчально-методичний посібник / [уклад. В.М. Солова та ін. ; за заг. ред. Н.І. Яковець] ; Ніжин, держ. пед. ун-т ім. М. Гоголя. – Ніжин, 2005. – Ч. 1. – 269, [1] с.

13. Холковська І.Л. Організація дозвілля дітей у літньому таборі : ігри, конкурси, розваги / І.Л. Холковська ; Вінницький держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. – Вінниця : ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2008. – 256 с.

2.16. Взаємодія школи, сім'ї та громадськості у вихованні молодого покоління

Питання для обговорення

1. Форми й засоби підвищення педагогічної культури батьків.
2. Форми взаємодії школи та сім'ї.
3. Визначення виховної функції громадських організацій.
4. Громадська діяльність як чинник формування особистості.
5. Шляхи залучення громадськості у процес виховання.
6. Значення громадських організацій до національного виховання учнівської молоді.

Рефлексивний блок

1. Охарактеризуйте функції сім'ї.
2. Розкрийте виховний потенціал сім'ї.
3. Проаналізуйте сутність сімейного виховання.
4. Визначіть провідні форми співробітництва школи й сім'ї у вихованні дітей.

Практичний блок (робота в мікрогрупах)

1. Навчально-педагогічна гра «Бесіда класного керівника з батьками учнів під час відвідування їх удома».

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Укласти порівняльну таблицю позитивних і негативних чинників виховного впливу на дітей засобів масової комунікації.

2. Запропонувати тему й розгорнутий план просвітницького заходу для батьків.

3. Знайти й виписати вислови видатних українських педагогів про значення сімейного виховання в процесі формування особистості.

4. Укласти «Абетку виховання» – перелік порад для батьків дітей молодшого, середнього чи старшого віку (за вибором).

5. Законспектувати розділ (за вибором) з книги Г.Г. Ващенка «Виховний ідеал» і висловити власні міркування щодо актуальності висловлених ідей.

Рекомендована література

1. Іванченко А. В. Соціалізація і соціальне виховання : навчальний посібник / Іванченко А.В., Сбруєва А.А., Дикова-Фаворська Д.М. ; Відкр. міжнар. ун-т розвитку людини «Україна», Житомир, екон.-гуманіт. ін-т. – Житомир : Полісся, 2006. – 213 с.

3. Кузьмінський А.І. Педагогіка родинного виховання : навчальний посібник / А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. – К. : Знання, 2006. – 324 с.

4. Кулішенко Л.А. Проблеми національного виховання у засобах масової інформації : навчальний посібник / Л.А. Кулішенко ; М-во освіти і науки України, Сум. держ. ун-т. – Суми : Вид-во СумДУ, 2007. – 172 с.

5. Педан-Слепухіна О. Мистецтво жити в громаді : навч.-метод. посіб. з громад. освіти та виховання учнів, молоді / Ольга Педан-Слепухіна. – 2-ге вид., доповн. і переробл. ; Всеукр. асоц. викл. історії та суспіл. дисциплін «Нова доба». – Л. : ЗУКЦ, 2008. – 189 с.

7. Повалій Л.В. Виховання підлітків у неповній сім'ї : навчально-методичний посібник / Л.В. Повалій ; АПН України, Ін-т пробл. виховання. – К. : Пед. думка, 2008. – 103 с.

9. Тарасенко Г.С. Відкрийте дітям дивосвіт природи : poradnik для батьків з виховання душі і серця дитини / Галина Сергіївна Тарасенко. – Вінниця : ДП «Держ. картогр. фабрика», 2008. – 239 с.

10. Щербань П.М. Пам'ятай ім'я своє: заповіді сімейної педагогіки : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл., у яких здійснюється підготов. пед. працівників / П.М. Щербань ; [ред. Г. Мірошніченко]. – К. : Вища шк., 2006. – 190, [1] с.

2.17. Значення культури педагогічного спілкування у виховному процесі

Питання для обговорення

1. Особливості педагогічного спілкування з вихованцями різних вікових груп.

2. Структурні компоненти педагогічного спілкування.

3. Типи співрозмовників.

4. Компоненти педагогічної діяльності та їх прояв у роботі педагога-вихователя.

5. Значення комунікативних здібностей для різних напрямів виховної роботи.

6. Позитивні й негативні стереотипи педагогічного спілкування в сучасній школі.

Рефлексивний блок

1. Охарактеризуйте поняття «педагогічна культура», «педагогічне спілкування».

2. Поясніть необхідність педагогічного такту в діяльності вчителя.

3. Перелічіть негативні риси характеру вихователя, що заважають йому в професійній діяльності.

Практичний блок (робота в мікрогрупах)

1. Проаналізувати професійні якості одного із педагогів, які вас навчали: 1) які здібності переважали; 2) який компонент педагогічної діяльності здійснювався педагогом найуспішніше; 3) які особистісні риси вирізнялися найпомітніше.

2. Заслухати й обговорити кілька виступів-спогадів: «Які педагоги справили на мене найбільший виховний вплив».

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Написати твір-есе на одну із тем: «У чому полягає педагогічний талант, а в чому – педагогічна майстерність»; «Типові уявлення українського народу про педагога-вихователя».

2. Прорецензувати книгу (на вибір): І.О. Синиці «Педагогічний такт і майстерність учителя»; В.А. Мацюк «Интересней профессии не знаю».

3. Скласти анкету для оцінки кваліфікації педагога як вихователя.

4. Підготувати реферат на одну із запропонованих тем:

– А.С. Макаренко про майстерність педагога-вихователя;

– Характеристика знань і вмінь, необхідних педагогу для здійснення виховної роботи.

Рекомендована література

1. Години спілкування в 9-11 класах / Упоряд. Л.П. Шедестова, Н.В. Чиренко. – К. : Вид. дім «Шкіл, світ»: Вид. Л.О. Галіцина, 2006.– 94 с.

2. Години спілкування в початковій школі / Упоряд. О.П. Кондратюк, В.В. Кравчина. – К. : Вид. дім «Шкіл, світ»: Вид. Л. Галіцина, 2006. – 83 с.

3. Поясик О.І. Методика виховної роботи: Навчальний посібник / О.І. Поясик, В.В. Лаппо. – Івано-Франківськ : Плай, 2011. – 202 с.

4. Синица И.Е. Педагогический такт и мастерство учителя / И.Е. Синица. – М., 1983. – 224 с.

2.18. Самовиховання як фактор формування особистості

Питання для обговорення

1. Сутність поняття самовиховання.
2. Роль виховання у процесі самовиховання.
3. Роль самовиховання у розвитку особистості
4. Фактори, що впливають на самооцінку особистості.
5. Організація процесу самовиховання.
6. Психологічні основи самовиховання.

Рефлексивний блок

1. Чи потрібно сучасному педагогові вдаватися до самовиховання? Якщо так, то які для цього існують шляхи й способи?
2. Якими стимулами керуєтесь Ви в процесі самовиховання?
3. Встановіть взаємозв'язок між поняттями «розвиток», «саморозвиток», «виховання», «самовиховання».
4. Обґрунтуйте механізм самоуправління особистості.
5. Які методи самовиховання Ви застосовували у шкільні роки та застосовуєте зараз?

Практичний блок (робота в мікрогрупах)

1. Розробити серію сюжетів (словесно чи за допомогою ілюстрацій) про дитину, котра перебуває у ситуації емоційного дискомфорту. У першому сюжеті подайте ситуацію, в якій дитина відчуває емоційний дискомфорт, а в наступних (демонструються по черзі) – різний рівень активності однолітків у відповідь на цю ситуацію: неувважність до дитини, що потрапила в несприятливу ситуацію; емоційна реакція за відсутності активних дій; звертання за допомогою до вчителя; активні дії дітей, спрямовані на зміну ситуації і вияв гуманних почуттів до однолітка. Скласти низку

послідовних запитань для бесіди з дітьми за змістом кожного сюжету.

2. Робота з кейсами за книгою: Главацька О.Г. Основи самовиховання особистості Навчально-методичний посібник / О.Г. Главацька. – Тернопіль, 2008. – 206 с. – С. 204-205, 208.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Підготувати реферат на одну із запропонованих тем:

– Самовдосконалення студентів у процесі практичної підготовки

– Регулятивні операції у самовихованні

– Вікові особливості самовиховання

2. Розробити план-конспект виховного заходу для учнів старшого шкільного віку або студентів «Пізнай себе і допоможи собі сам».

3. Скласти програму власного професійного самовиховання за такою схемою:

Професійні якості викладача	Наявні якості	Якості, які потрібно сформулювати	Механізми формування

Рекомендована література

1. Бойправ М. Д. Психологія виховання та самовиховання : навч.-метод. посіб. для студ. пед. спец. вищ. навч. закл. / М. Д. Бойправ ; Ніжин, держ. пед. ун-т ім. М. Гоголя. – Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2007. – 109 с.

2. Главацька О.Г. Основи самовиховання особистості Навчально-методичний посібник / О.Г. Главацька. – Тернопіль, 2008. – 206 с.

3. Калініченко А.І. Як займатися самовихованням (методичні рекомендації) / А.І. Калініченко. – Вінниця, 2001. – 61 с.

4. Карпенчук С.Г. Самовиховання особистості / С.Г. Карпенчук. – К., 1998. – 216 с.

5. Сухомлинський В.О. Виховання і самовиховання. Вибрані твори. В 5-ти т. Т.5 / В.О.Сухомлинський. – К., 1977. – С. 229-239.

2.19. Моніторинг якості виховної роботи

Питання для обговорення

1. Поняття моніторингу та його виду.
2. Педагогічна діагностика якості виховної роботи як складова педагогічного моніторингу.
3. Програма вивчення учнів і типовий план складання характеристики.
4. Методики вивчення особистості учня/студента та учнівського колективу/академічної групи.
5. Ефективність виховання як показник сформованих якостей особистості.

Рефлексивний блок

1. Оцініть якість виховної роботи у роки вашого шкільного навчання.
2. Обґрунтуйте критерії якісної виховної роботи.
3. Запропонуйте засоби підвищення якості виховної роботи у закладі вищої освіти, де Ви навчаєтесь.
4. Проаналізуйте важливість педагогічної діагностики у вихованому процесі.
5. Розкрийте умови успішного діагностування особистості та колективу.
6. Чому рівень вихованості особистості можна оцінити і за її ставленням до оточуючої дійсності?

Практичний блок (робота в мікрогрупах)

1. Придумати гумористичні мініатюри та розіграти короткі сценки, що спонукатимуть дітей помічати помилки у своїй поведінці і виправляти їх.
2. Наведіть приклади методів самовиховання у народній педагогіці.

Індивідуальні навчально-дослідні завдання

1. Розробити орієнтовну програму спостереження за учнями класу і колективом.
2. Розробити кейси (проблемні ситуації) з виховання і запропонувати можливі варіанти їх розв'язання.

Рекомендована література

1. Бех І.Д. Проблема методів виховання у сучасній школі / І. Д. Бех // Педагогіка і психологія. – 1996. – № 4. – С. 136-140.
2. Бондар Л.С. Виховання моральних цінностей у школярів у педагогічній спадщині В.О. Сухомлинського : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Бондар Л.С., Кузьмінський А.І., Прокопенко Л.І. ; М-во освіти і науки України, Ін-т пед. освіти та освіти дорослих АПН України, Черкас, нац. ун-т ім. Б. Хмельницького. – Черкаси : Вид. від. ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2008. – 159 с.
3. Ващенко Г.Г. Виховний ідеал : підруч. для педагогів, виховників, молоді і батьків / Г.Г. Ващенко. – 4-те вид.; Всеукр. пед. т-во ім. Г. Ващенка. – Л. : Камула, 2006. – Т. 1. – 273 с.
4. Виховання в школі / упоряд. В. Варава, В. Зоц. – К. : Ред. загальнопед. газ., 2003. – 126 с.
5. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : навч. посіб. для ВНЗ / О. Вишневський. – К. : Знання, 2008. – 568 с.
6. Тюріна Т.Г. Шляхи духовного формування особистості / Т. Г. Тюріна. – Львів : СПОЛОМ, 2005. – 106 с.

3. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ

Індивідуальне навчально-дослідне завдання з дисципліни «Методика виховної роботи у закладах освіти» – це самостійна творча робота студента, який засвідчує його знання педагогічної та психологічної літератури з цієї теми, розуміння основних підходів до вирішення наукової і практичної проблеми, а також відображає власні професійні погляди майбутнього вихователя на основі здобутих професійних знань.

ІНДЗ спрямовані на самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизацію, поглиблення, узагальнення, закріплення, практичне застосування знань студента з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи.

ІНДЗ з дисципліни «Методика виховної роботи у закладах освіти» виконується відповідно до поставлених завдань до кожної теми у вигляді вільного викладу відповіді на проблемні питання (есе), виконання робіт практичного характеру, наприклад, розробки сценарію виховного заходу, чи написання анотації до статей чи книги. Студенти мають можливість самостійно обрати теми ІНДЗ, які пропонуються, але обов'язковим є виконання одного ІНДЗ до кожної теми.

Структура ІНДЗ містить такі елементи:

- титульна сторінка: назва, хто виконав;
- основна частина;
- висновки;
- список використаних джерел (за необхідності);
- додатки (за необхідності).

Вимоги до оформлення ІНДЗ:

– текст роботи має бути надруковано з одного боку аркуша (формат А-4) стандартним 14 шрифтом Times New Roman;

- назви розділів краще набирати 14-им шрифтом (усі великі напівжирні), а пункти і підпункти виділяти напівжирним курсивом;
- міжрядковий інтервал – 1,5;
- відступ в абзацах – 1,25 см;
- текст ІНДЗ необхідно друкувати, залишаючи береги таких розмірів: лівий – 20 мм, правий – 15 мм, верхній – 20 мм, нижній – 20 мм;
- нумерація сторінок зверху посередині;
- обсяг ІНДЗ – 3-15 сторінок.

Ілюстративний матеріал – малюнки, графіки, схеми тощо слід розміщувати безпосередньо після першого посилання на нього в тексті. Якщо графік, схема, таблиця не поміщається на сторінці, де є посилання, їх подають на наступній сторінці. На кожний ілюстративний матеріал мають бути посилання в тексті.

Оцінка за ІНДЗ виставляється на завершальному занятті (практичному, семінарському) з курсу на основі попереднього ознайомлення викладача зі змістом ІНДЗ. Можливий захист завдання у формі усного звіту студента про виконану роботу. Оцінка за ІНДЗ є обов'язковим компонентом екзаменаційної оцінки і враховується при виведенні підсумкової оцінки з навчального курсу.

Критерії оцінювання ІНДЗ

Кожне ІНДЗ оцінюється, виходячи з аналізу сукупності таких критеріїв:

1. Повнота розкриття питань.
2. Особистий погляд на вирішення поставленої проблеми.
3. Зміст ІНДЗ має передбачати аналіз сучасного підходу до вирішення означеної проблеми.
4. Список використаних джерел та додатки не є обов'язковою частиною ІНДЗ (в залежності від поставлених завдань).

4. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ РЕФЕРАТУ

Реферат (лат. *refere* – доповідати, повідомляти) – невеликий цілісний виклад матеріалу, у якому коротко, але з мотивуванням, визначеннями і висновками викладено основні ідеї, положення статті або кількох статей, книг; інколи дається власне ставлення до них.

Оглядовий реферат містить огляд і аналіз певного кола наукових джерел, а пошуковий – висвітлює певну інформацію і має елементи самостійного пошуку.

Робота над рефератом спрямована на формування у студентів уміння аналізувати, зіставляти та узагальнювати різні підходи, погляди, конкретний матеріал; розкривати своє ставлення до досліджуваних проблем, робити на цій основі правильні обґрунтовані висновки. Метою написання рефератів є розширення кругозору студентів та поглиблення їх знань з предмета; розвиток основних практичних умінь наукової роботи (дослідницькі вміння, вміння знаходити спеціальну літературу і працювати з нею, складати список використаних джерел і оформляти опрацьований матеріал); формування наукових умінь; оволодіння стилем наукового мовлення та етикою наукового диспуту.

Навчальний реферат з дисципліни «Методика виховної роботи у закладах освіти» – це самостійна творча робота студента, який засвідчує його знання педагогічної та психологічної літератури з цієї теми, розуміння основних підходів до вирішення наукової і практичної проблеми, а також відображає власні професійні погляди майбутнього викладача соціальної роботи на основі здобутих професійних знань.

У процесі роботи над рефератом можна виділити чотири етапи:

1. Початковий: вибір теми, складання списку літератури для опрацювання, її структурування, розробка плану і написання вступу.

2. Основний: опрацювання літератури, робота над змістом і висновками реферату.

3. **Заключний:** оформлення реферату, критичний аналіз його змісту і коригування.

4. **Захист реферату:** на семінарському занятті чи індивідуальній консультації.

Структура реферату містить такі елементи:

- титульна сторінка;
- зміст;
- вступ;
- основна частина (розділи, пункти і підпункти);
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки.

Вимоги до оформлення реферату:

– текст роботи має бути надруковано з одного боку аркуша (формат А-4) стандартним 14 шрифтом Times New Roman;

– назви розділів краще набирати 14-им шрифтом (усі великі напівжирні), а пункти і підпункти виділяти напівжирним курсивом;

– міжрядковий інтервал – 1,5;

– відступ в абзацах – 1,25 см;

– текст реферату необхідно друкувати, залишаючи береги таких розмірів: лівий – 20 мм, правий – 15 мм, верхній – 20 мм, нижній – 20 мм;

– нумерація сторінок зверху посередині;

– обсяг реферату – 10-15 сторінок.

Ілюстративний матеріал – малюнки, графіки, схеми тощо слід розміщувати безпосередньо після першого посилання на нього в тексті. Якщо графік, схема, таблиця не поміщається на сторінці, де є посилання, їх подають на наступній сторінці. На кожний ілюстративний матеріал мають бути посилання в тексті.

Основна частина

Основний зміст роботи вміщують після вступу, починаючи з нової сторінки. Сутність роботи – це викладання відомостей про предмет дослідження, необхідних і достатніх для розкриття сутності даної роботи.

У розділах основної частини подають:

- огляд літератури за темою і вибір напрямків досліджень;

- виклад загальних підходів до вирішення означеної проблеми;
- новітні погляди на проблему;
- відомості про проведені теоретичні і (або) експериментальні дослідження;
- аналіз і узагальнення результатів теоретичного чи емпіричного дослідження.

В огляді літератури окреслюють основні етапи розвитку наукової думки за своєю проблемою. Стисло, критично висвітлюючи роботи попередників, автор повинен назвати ті питання, що залишились невирішеними і, отже, визначити своє місце у розв'язанні проблеми. Бажано закінчити цей розділ коротким резюме стосовно необхідності проведення досліджень у даній галузі.

У другому розділі, як правило, обґрунтовують вибір напрямку досліджень, теоретичного чи емпіричного дослідження. У теоретичних роботах розкривають проблеми та гіпотези, в експериментальних – пропонують програму та методи дослідження.

Далі, у наступних розділах, з вичерпною повнотою викладаються результати власних досліджень автора з висвітленням того нового, що він вносить у розробку проблеми. Автор повинен давати оцінку повноти вирішення поставлених задач, оцінку достовірності одержаних результатів, обґрунтування потреби додаткових досліджень, негативні результати, які обумовлюють необхідність припинення подальших досліджень.

Розділи можна поділяти на підрозділи і пункти. Пункти, якщо це необхідно, поділяють на підпункти. Кожен пункт і підпункт повинен містити закінчену інформацію. Повні докази або подробиці дослідження можна розмістити у додатках.

Висновки

Висновки розташовують безпосередньо після викладення основного змісту роботи, починаючи з нової сторінки. У висновках наводять оцінку одержаних результатів дослідження (наукову, практичну, соціальну цінність). Ця частина містить висновки автора стосовно сутності проблеми, питань, що розглядались у роботі, можливих галузей використання здобутих результатів роботи.

У висновках необхідно наголосити на якісних та кількісних показниках отриманих результатів, викласти рекомендації щодо їх використання.

Текст висновків можна поділяти на пункти.

Рекомендації

Рекомендації вміщують, якщо це потрібно, після висновків, починаючи з нової сторінки. У рекомендаціях визначають подальші роботи, які вважають необхідними, приділяючи основну увагу пропозиціям щодо ефективного використання результатів дослідження. Текст рекомендацій можна поділяти на пункти.

Список використаних джерел

Список використаної літератури, який починають з нової сторінки, завершує основну частину. Перелік джерел, на які є посилання в основній частині роботи, наводять після рекомендацій, якщо вони є. Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел. Бібліографічний опис складають безпосередньо за друкованим твором або виписують із каталогів і бібліографічних покажчиків повністю без пропусків будь-яких елементів, скорочення назв і т. ін. Порядкові номери описів у переліку є посиланнями у тексті (номерні посилання). Список використаної літератури складають із джерел у тому порядку, за яким вони вперше згадуються у тексті (найбільш зручний для користування). Відомості про джерела, включені до списку, необхідно давати відповідно до вимог державного стандарту з обов'язковим наведенням назв праць.

Додаток

Додаток необхідно починати з нової сторінки. У додатках вміщують матеріал, який:

- є необхідним для повноти роботи, але включення його до основної частини роботи може змінити логічне та впорядковане уявлення про роботу;
- не може бути послідовно розміщений в основній частині роботи через великий обсяг або способи відтворення;
- може бути вилучений для широкого кола читачів, але є необхідним для фахівців.

Захист реферату має проходити за таким планом:

- актуальність обраної теми;
- основні тези, що розкривають тему;

– власний аналіз літературних джерел та ставлення до порушеної проблеми.

Критерії оцінювання рефератів

Кожний реферат оцінюється, виходячи з аналізу сукупності таких критеріїв:

1. Актуальність теми.
2. План реферату має системно розкривати обрану тему.
3. Зміст реферату має передбачати розкриття положень сучасних підходів до проблем вищої школи.
4. Професійна специфіка. Розкриття особливостей підготовки майбутніх соціальних працівників.
5. Особистий внесок оцінюється із наявності власних аналітичних висновків та конкретних пропозицій щодо удосконалення підготовки фахівців у ЗВО.
6. Використані джерела, тобто наявність достатньої кількості сучасних нормативних і наукових джерел.

Примітка: реферат «скопійований» із Інтернет-мережі чи такий, що не містить аналізу та узагальнень опрацьованої літератури та власного погляду на проблему – не зараховується.

5. ПРОГРАМНІ ВИМОГИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ»

5.1. Перелік питань до заліку

1. Зміст, етапи й очікуваний результат процесу виховання.
2. Основні закономірності та чинники ефективності процесу виховання.
3. Управління процесом виховання.
4. Проблема самовиховання і перевиховання в педагогічній науці й практиці.
5. Визначення мети виховання в зарубіжній педагогіці.
6. Провідні принципи виховання.
2. Поняття методу та прийому виховання.
3. Класифікація методів виховання.
4. Умови оптимального вибору й ефективного застосування методів виховання.
5. Методи формування свідомості.
6. Методи формування суспільної поведінки.
7. Методи стимулювання діяльності та поведінки.
8. Методи контролю та аналізу ефективності виховання.
9. Реалізація провідних завдань виховання в освітньому процесі.
10. Планування виховної роботи в закладах освіти.
11. Специфіка індивідуальної, групової та масової форм виховної роботи.
12. Шляхи підвищення ефективності виховання школярів.
13. Розумове виховання. Формування наукового світогляду особистості.
14. Форми й методи морального виховання в початковій школі.

15. Статеве виховання і підготовка підлітків до сімейного життя.

16. Виховання свідомої дисципліни, почуття обов'язку та відповідальності.

17. Правове виховання. Виховання несприйнятливості до наркотичних речовин.

18. Організація екологічного виховання в урочний і позаурочний час.

19. Трудове виховання. Профорієнтаційна робота в школі.

20. Економічне виховання. Формування основ підприємництва.

21. Організація естетичного виховання учнів.

22. Значення фізичного виховання в процесі реалізації здорового способу життя.

23. Функції класного керівника.

24. Основні завдання роботи куратора академічної групи.

5.2. Перелік питань до екзамену

1. Зміст, етапи й очікуваний результат процесу виховання.

2. Основні закономірності та чинники ефективності процесу виховання.

3. Провідні принципи виховання.

4. Класифікація методів виховання.

5. Умови оптимального вибору й ефективного застосування методів виховання.

6. Методи формування свідомості.

7. Методи формування суспільної поведінки.

8. Методи стимулювання діяльності та поведінки.

9. Методи контролю та аналізу ефективності виховання.

10. Реалізація провідних завдань виховання в освітньому процесі.

11. Планування виховної роботи в закладах освіти.

12. Специфіка індивідуальної, групової та масової форм виховної роботи.

13. Шляхи підвищення ефективності виховання школярів та молоді.

14. Розумове виховання. Формування наукового світогляду особистості.

15. Форми й методи морального виховання.

16. Статеве виховання і підготовка підлітків до сімейного життя.
17. Виховання свідомої дисципліни, почуття обов'язку та відповідальності.
18. Правове виховання.
19. Організація екологічного виховання в урочний і позаурочний час.
20. Трудове виховання. Профорієнтаційна робота в школі.
21. Економічне виховання. Формування основ підприємництва.
22. Організація естетичного виховання учнів та студентів.
23. Значення фізичного виховання в процесі реалізації здорового способу життя.
24. Функцій класного керівника.
25. Основні завдання роботи куратора академічної групи.
26. Визначення провідних ознак учнівського колективу.
27. Виховний вплив колективу.
28. Органи учнівського/студентського самоврядування.
29. Роль класного керівника/куратора в згуртуванні й вихованні учнівського колективу.
30. Шляхи виховної взаємодії класного керівника з учнівським колективом.
31. Закономірності особистісного розвитку в молодшому шкільному віці.
32. Виховання в учнів початкових класів гуманних рис особистості.
33. Виховання в молодших школярів різнобічних пізнавальних інтересів.
34. Формування в молодших школярів рис дисциплінованості, зібраності й ретельності.
35. Характеристика виховної роботи в середніх класах.
36. Шляхи формування особистісних якостей підлітків у позакласній роботі.
37. Провідні завдання виховання старшокласників.
38. Напрями й форми організації виховної роботи в старших класах.
39. Педагогічна культура батьків як передумова сімейного виховання.
40. Форми й засоби підвищення педагогічної культури батьків.
41. Шляхи залучення громадськості в процес виховання.

42. Роль громадських організацій у вихованні учнівської молоді.
43. Визначення виховної функції громадських організацій.
44. Громадська діяльність як чинник формування особистості.
45. Значення громадських організацій у національному вихованні учнівської молоді.
46. Різновиди дитячих і юнацьких організацій.
47. Характеристика системи позашкільної освіти сучасної України.
48. Провідні принципи функціонування позашкільних навчальних закладів.
49. Форми виховної роботи в позашкільних закладах освіти.
50. Виховна справа як синтезований компонент у діяльності позашкільного навчального закладу.
51. Форми організованого дозвілля під час канікул.
52. Планування виховної роботи в оздоровчих таборах.
53. Провідні завдання, принципи організації й різновиди виховних заходів у літньому оздоровчому таборі.
54. Планування виховної роботи в літніх оздоровчих таборах.
55. Організація фізичного виховання в літньому оздоровчому таборі.
56. Екологічне виховання в табірній роботі.
57. Передумови здійснення національного виховання в літньому оздоровчому таборі.
58. Народні традиції – один з основних напрямів сучасного виховання школярів.
59. Методика проведення окремих форм роботи з використанням народних традицій: вечорниць, сучасних обрядів, вечорів фольклору, козацьких ігор, усних журналів тощо.
60. Студент і студентська група як об'єкти педагогічного процесу.
61. Особливості психічного розвитку студента-першокурсника.
62. Проблеми та фази адаптації студента-першокурсника.
63. Закони, закономірності та основні принципи виховання студентів.
64. Методи, засоби і форми виховного впливу на особистість студента.
65. Сутність поняття самовиховання.
66. Роль самовиховання у розвитку особистості.
67. Організація процесу самовиховання.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Анненкова І.П. Методика виховної роботи : Курс лекцій / Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова. – О. : Астропринт, 2005. – 142 с.
2. Армор Ф. Уроки для виховання характеру: будуйте своє життя на надійному фундаменті / Френ Армор; [пер. з англ. В.П.Степанова]. – Донецьк: Східноєвроп. місія, 2009. – 55 с.
3. Безкоровайна О.В. Виховання культури особистісного самоствердження в ранньому юнацькому віці / О.В. Безкоровайна; М-во освіти і науки України, Рівен. держ. гуманіт. ун-т. – Рівне : РДГУ: Вид. Олег Зень, 2009. – 468 с.
4. Бех І.Д. Виховання особистості: Сходження до духовності: Наук. видання / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2006. – 272 с.
5. Бех І.Д. Психологічні джерела виховної майстерності : навч. посіб. / І.Д. Бех. – К. : Академвидав, 2009. – 246 с.
6. Білецька І.О. Методи і засоби особистісно орієнтованого виховання : навч.-метод. посіб. / І.О. Білецька, О.М. Коберник. – Умань: Жовтий, 2009. – 109 с.
7. Бугаєнко Л.П. Методичні рекомендації з питань організації виховної роботи / Л.П. Бугаєнко, І.Б. Грушицька; М-во освіти і науки України, Одес. нац. політехн. ун-т, Одес. автомоб.-дорож. коледж. – О. : Астропринт, 2010. – 110 с.
8. Ващенко Г.Г. Виховний ідеал: Підруч. для педагогів, виховників, молоді і батьків / Всеукр. пед. т-во ім. Г. Ващенко. – 4-е вид. – Л. : Камула, 2006. – 273 с.
9. Виховні бесіди: 5-8 класи / Упоряд. Л. Шелестова, Ю. Царенко. – К. : Ред. загальнопед. газет, 2004. – 128 с.
10. Виховні бесіди: 9-11 класи / Упоряд. Л. Шелестова, Ю. Царенко. – К. : Ред. загальнопед. газет, 2004. – 111 с.
11. Виховання гуманістично спрямованої особистості: навч.-метод. посіб. / Т.Д. Дем'янюк [та ін.]; М-во освіти і науки, молоді і спорту, Ін-т інновац. технологій і змісту освіти. – Рівне: Волин. обереги, 2011. – 234 с.
12. Гавриш Н.П. Національне виховання учнівської молоді / Ніна Гавриш, Ганна Ситник; [упоряд. Ж.М. Сташко] – К. : Шк. світ, 2011. – 125 с.

13. Години спілкування в 9-11 класах / Упоряд. Л.П. Шедестова, Н.В. Чиренко. – К. : Вид. дім «Шкіл. світ»: Вид. Л.О. Галіцина, 2006.– 94 с.

14. Години спілкування в початковій школі / Упоряд. О.П. Кондратюк, В.В. Кравчина. – К. : Вид. дім «Шкіл. світ»: Вид. Л. Галіцина, 2006. – 83 с.

15. Дем'янюк Т.Д. Організація виховного процесу в сучасному загальноосвітньому навчальному закладі: науково-метод. посіб. – Суми : Видавництво «Антей», 2006. – 383 с.

16. Дубина М.І. Виховання патріотизму в учнів та студентської молоді / М.І. Дубина, Ю.Д. Руденко; АН вищ. освіти України. – К. : Експрес-Поліграф, 2010. – 403 с.

17. Духовно-моральне виховання особистості: інноваційний підхід: Навч.-метод. посіб. / Т.Д. Дем'янюк, І.Д. Бех, М.Г. Байрамова, Л.С. Мельничук; Ін-т інновац. технологій і змісту освіти та ін. – К.; Рівне : [Волин. обереги], 2007. – 315 с.

18. Журба К.І. Виховання духовної культури у підлітків: Методичні рекомендації. – К. : ТОВ «Інфодрок», 2004.– 166 с.

19. Закон України «Про загальну середню освіту» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/education/average>.

20. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/education/average>.

21. Закон України «Про позашкільну освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

22. Коберник О.М. Інноваційні технології навчання та виховання : навч. посіб. / О.М. Коберник, О.В. Бялик. – Умань: Жовтий, 2010. – 208 с.

23. Коваленко С.М. Колективні творчі справи в початковій школі: «Сонячна Подорож». – К. : Вид. дім. «Шк. світ»: Вид. Л. Галіцина, 2006. – 210 с.

24. Кот М.З. Теорія і методика виховної роботи : (навч. посіб) / М.З. Кот; М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, Ін-т корекційної педагогіки та психології. – К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2011. – 215 с.

25. Лаппо В.В. Методика виховної роботи в літніх оздоровчих таборах : навч. посіб. / Віолетта Валеріївна Лаппо. – Івано-Франківськ : НАІР, 2012. – 300 с.

26. Лізинський В.М. Практичне виховання в школі: особливості та планування. / В.М. Лізинський. – Х. : Ранок: Веста, 2007. – 160 с.

27.Методика виховної роботи : навч. посіб. / М-во освіти і науки України, Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича; уклад. Давидович В.Л., Давидович М.Ф. – Чернівці : Рута, 2007.– 302 с.

28.Моральне виховання молодших школярів засобами етнопедагогіки : навч.-метод. посіб. / Гордійчук О.Є. – Чернівці : ЧНУ, 2011. – 182 с.

29.Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/education/average>.

30.Нісімчук К.О. Технології виховання: морально-етичний аспект. / К. Нісімчук, А. Нісімчук; голов. ред. В.С. Зубович; Ін-т пед. технологій. – Луцьк : Твердиня, 2009. – 177 с.

31.Онищенко Н.П. Методика виховної роботи : за кредитно-модул. системою організації навчання: навч. посіб. / Н.П. Онищенко; М-во освіти і науки України, Держ. вищ. навч. закл. «Переяслав-Хмельниц. держ. пед. ун-т ім. Г.Сковороди» – Переяслав-Хмельницький : 2009. – 282 с.

32.Організація патріотичного виховання в загальноосвітніх навчальних закладах Луганської області: метод. рек. / Упр. освіти і науки Луган. обл. держадмін., Луган. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти; уклад. : Т.М. Сорочан та ін.; за заг. ред. Т.М. Сорочан. – Луганськ : Навч. кн. : **Резніков В. С.**, 2007. – 303 с.

33.Оржеховська В.М., Духовність – це здоров'я молодого покоління: Навч.-метод. посібник / В.М. Оржеховська, Т.В. Тарасова. – Вид. 2-е, доп. – Тернопіль, 2005. – 215 с.

34.Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv.

35.Пантюк М.П. Підготовка майбутнього вчителя до виховної роботи: історико-педагогічний аспект. / М.П. Пантюк. – Дрогобич : Ред.-вид. відд. Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. І. Франка, 2010. – 397 с.

36.Постовий В.Г. Сім'я і школа: проблеми виховання дітей : посібник / В.Г. Постовий, О.А. Невмержицький; М-во освіти й науки України, Акад. пед. наук України, Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова та ін. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008.– 355 с.

37.Поясик О.І. Методика виховної роботи : навчальний посібник / О.І. Поясик, В.В. Лаппо. – Івано-Франківськ : Плай, 2011. – 202 с.

38.Родинне виховання: Школа і сім'я – виховуємо разом: посібник / [упоряд. : О. Хромова, Т. Бишова] – К. : Шк. світ, 2007. – 99 с.

39.Робуль О.М. Технологія виховної діяльності : Навч.-метод. посіб. / О.М. Робуль, Н.В. Семергей ; Полтав. держ. пед. ун-т ім. В.Г. Короленка. – Полтава, 2001. – 166 с.

40.Сім Я або виховання в родині : навч. посіб. для студ. пед. спец. ун-тів з теорії та практики родин. виховання / уклад. Шевчук М.О., Осаволюк О.А., Семенець Л.Г.; Ніжин. держ. ун-т ім. М. Гоголя. – Ніжин: РВВ НДУ ім. М. Гоголя, 2009. – 227 с.

41.Сіркізюк В.В. Основи національного виховання : навч.-метод. посіб. / В.В. Сіркізюк / Ін-т пробл. виховання АПН України, Кам'янець-Поділ. держ. ун-т. – Кам'янець-Подільський : Абетка-НОВА, 2004.– 301 с.

42.Синица И.Е. Педагогический такт и мастерство учителя / И.Е. Синица. – М., 1983. – 224 с.

43.Тимощук Н.С. Особистісно орієнтоване виховання старшокласників у процесі позакласної роботи : навч.-метод. посіб. / Н.С. Тимощук. – Рівне : Наук.-метод. центр серед. освіти, 2004. – 281 с.

44.Холковська І.Л. Організація діяльності класного керівника. / І.Л. Холковська, Вінницький держ. педагогічний ун-т ім. М. Коцюбинського. – Вінниця: ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2010. – 194 с.

45.Щербань П.М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / П.М. Щербань; ред. Н.В. Леонова. – К. : Вища школа, 2004. – 206 с.

Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про загальну середню освіту» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/education/average>.

2. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/education/average>.

3. Закон України «Про позашкільну освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>

4. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/education/average>.

5. Про деякі питання щодо організації виховної роботи у 2017/2018рр. у закладах освіти [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/education/average>.

6. Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загально-освітніх навчальних закладів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv.

7. Вчитель у мережі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sites.google.com/site/ulejconf>

8. Єдине освітнє інформаційне вікно України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvita.com>

9. Інформаційний портал «Знання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://znannya.info>

10. Освіта України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita-ukrainy.com.ua>

11. Освіта UA [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua>

12. Педагогічна бібліотека [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pedlib.clx.ru>

13. Портал сучасних педагогічних ресурсів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.intellect-invest.org.ua>

ДОДАТКИ

Додаток 1

Вправи на формування вміння аналізувати різні аспекти педагогічного спілкування

Вправа 1. Моделювання взаємодії (завдання для одного із студентів).

Оберіть одну з актуальних проблем виховання і підготуйтеся до повідомлення перед аудиторією. При цьому слід намагатися здійснювати не монологічний виступ, а діалогічну взаємодію (розповідь або бесіда з групою однокурсників). Обдумайте, як ви починатимете розмову, чим зацікавите слухачів, як відокремите головне від другорядного, які запитання можуть виникнути під час обговорення, на якій ноті завершити спілкування (позитивній чи негативній).

Вправа 2. Аналіз взаємодії (завдання для решти студентів).

Оберіть картку із завданням для аналізу, на підставі спостережень за спілкуванням колег (однокурсників) висловіть свої враження й побажання.

Завдання для аналізу:

1. Які функції виконував доповідач, спілкуючись з аудиторією (лише подавав інформацію або обмінювався нею, обмінювався ставленням до неї, сприймав і розумів аудиторію), чи вдалося йому зацікавити слухачів обраною темою, чи надавав можливість висловитися бажаним?

2. Чи було спілкування діалогічним? Яким критерієм діалогічного спілкування воно відповідало (кожен критерій можна подати на окремій картці)?

3. Як можна охарактеризувати це спілкування – як формально-рольове чи особистісно орієнтоване?

4. Який стиль спілкування демонстрував студент?

5. Який стиль керівництва було обрано?

6. Які етапи професійного педагогічного спілкування продемонстрував студент? Доведіть його ефективність.

Виконання вправ 1 і 2 завершується аналізом:

– визначенням актуальних проблем спілкування для групи й окремих студентів;

– роз'ясненням суті комунікативних норм у конкретній ситуації спілкування;

– навчанням прийомів здійснення комунікативної взаємодії.

Вправа 3. Ситуація – одна, стилі – різні.

Ця вправа поєднує вміння аналізувати стиль спілкування, демонструвати техніку його виконання й усвідомлювати наслідки та доцільність використання за певних умов.

Для виконання вправи групу поділяють на підгрупи, кожна з яких дістає завдання діяти в заданій ситуації за визначеним стилем.

Ситуація для всіх підгруп одна: «Під час вашої розповіді на уроці учень відволікається і пропускає важливу інформацію. Ваші дії?» Кожній підгрупі дають завдання діяти за певним стилем спілкування (залякування, заохочення, дистанція, дружба, захоплення спільною творчою діяльністю). Після невеликої підготовки підгрупа демонструє ситуацію і дає пояснення, на яку реакцію можна очікувати від учня, а також, у яких випадках реакція в такому стилі можлива й доцільна (варіанти рішення: робить зауваження з погрозою, пропонує потерпіти до кінця уроку, холодно повертає учня до роботи, м'яко пропонує включитися в урок, звертається з питанням щодо теми розмови, залучаючи до спільного пошуку).

В аналізі слід підкреслити можливість епізодичного використання різних стилів й усвідомлення сутності домінантного стилю в педагогічній дальності.

За книгою: Педагогічна майстерність: підруч. / [І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.] ; за ред. І. А. Зязюна. – К. : Вища шк., 1997. – 349 с.

Додаток 2

Кейси

Ситуація 1. Галя навчається в 7 класі. Має добрі успіхи в навчанні, бере

участь у роботі гуртків і в різних громадських заходах, проявляє себе досить ретельною. Якимись особливо помітними рисами поведінки й характеру не вирізняється. Живе в благополучній сім'ї, де батьки ні в чому їй не відмовляють, тим більше, що вона єдина дитина. Близьких подруг у Галі немає, але з багатьма вона знаходиться в приятельських стосунках. Одного разу клас протягом декількох днів працював на ремонті школи. Це було звичайною справою, і ніхто з учнів не висловлював незадоволення. Коли 7 клас мусив знову йти на роботу, Галя категорично відмовилася. Вона пояснила це тим, що працювала краще за всіх, назвала половину класу ледарями, що не відповідало дійсності. Клас був уражений.

Ситуація 2. Микола намагався після 9 класу вступити в технікум, але повернувся до 10 класу. За рік він пропустив близько 200 уроків без поважних причин. Микола впевнений у собі й збирається після школи вступати до військового училища, хоча має слабкі знання. Його пізнавальні інтереси обмежені, весь вільний час він проводить з приятелями на вулиці або в кого-небудь на квартирі. Своє зневажливе ставлення до навчання він проявляє демонстративно, чим негативно впливає на клас. Працелюбністю не відрізняється, вдома майже не має обов'язків. Із шкільних характеристик видно, що в початкових класах він мав непогані здібності, але тепер вони проявляються слабо. За характером досить спокійний і врівноважений, малоініціативний.

Ситуація 3. Наближалось загальношкільне спортивне свято. За його програмою треба було від кожного класу виставити не тільки спортивні номери, а й художню самодіяльність. У спортивних змаганнях Марина (9-А клас) була однією з кращих учасниць, перемогла в бігу на 400 метрів. Вона ввійшла також у групу учасниць художньої самодіяльності, запропонувавши підготувати з

дівчатами танок з елементами аеробіки. Командне місце кожного класу визначалося сумою балів за спортивний і художній виступи. 9-А клас зайняв перше місце в спортивних змаганнях, і справа була за художньою самодіяльністю. Коли підійшов час виступати, Марина відмовилася виступати, і дівчата танцювали самі, клас зайняв друге місце замість першого. У бесіді з Мариною класний керівник з'ясувала, що відмовилася Марина тому, що в танці вона мусила стати в другий ряд через свій високий зріст. Марина фізично розвинена й приваблива дівчина, відмінниця, завжди знаходиться в центрі уваги подруг і хлопців. Виховується в благополучній сім'ї.

Ситуація 4. Світлана навчається в 6 класі. Клас дуже сильний за успішністю і активний у громадських справах, але дружним його назвати не можна. Серед учнів є два лідери, одним з яких є Світлана. Це вольова дівчина, яка вчиться в основному на "12". Світлані подобається командувати й користуватися авторитетом. Однокласники її взагалі поважають, але старостою вибрали Валю К. Крім того, Валя сиділа за партою з хлопцем, який, мабуть, подобався Світлані. Світлана почала настроювати хлопців проти Валі, зводити наклепи на неї. Раніше Світлана й Валя були кращими подругами, Світлана часто бувала у Валі вдома. Валя живе в забезпеченій сім'ї, одягається краще від Світлани. Одного разу Світлана із чотирма подругами зустріла Валю, яка поверталася з музичної школи, і вдарила її.

Ситуація 5. Сашко навчається в 5 класі. Помітного інтересу до навчання не проявляє, на уроках часто поводить себе недисципліновано, не реагує на зауваження. Нерідко є організатором порушень дисципліни. Любить подобатися, бути в центрі уваги, він неформальний лідер серед хлопців. Настрій у Сашка часто змінюється. У громадських справах бере участь залежно від настрою, а також ставлення до вчителя. Одного разу Сашко разом з товаришами вкрав цінні книги з кабінету біології. Коли з'ясували, хто це зробив, Сашко не став заперечувати, сказав, що він тільки хотів почитати ці книжки. Однак щирого каяття в нього не було. Сашкова мати, яку викликали до школи, стала захищати сина, також доводячи, що він не може вкрати і що взяв тільки почитати. Сашко відчував себе переможцем.

Ситуація 6. Учні 6 класу збирали кукурудзу на шкільній ділянці. Олег працював дуже неохоче, весь час розкидав початки, часто кудись відходив з місця роботи. Після роботи Олег набрав повну сумку кукурудзи й хотів разом з усіма сісти в автобус. Товариші почали його за це соромити, але він не висипав кукурудзу, а пішов пішки. Класний керівник, довідавшись про це в школі, намагалася пояснити Олегові неправильність його поведінки, але вплив бесіди на Олега був незначним. Олег живе в матеріально забезпеченій сім'ї. Завжди добре одягнений. Популярністю в класі не користується, тому що часто ображає слабших товаришів. Нерідко батькам доводиться втручатися, аби захистити своїх дітей.

Ситуація 7. Учень 6 класу Андрій на уроці літератури відмовився читати вірш, що був заданий додому, сказавши, що він узагалі не любить віршів. Навчається Андрій слабо, хоча має непогані здібності. Навчальними предметами майже не цікавиться. Часто заважає проводити уроки, грубіянить Громадські доручення виконує неохоче, відмовився взяти участь в організації спортивних змагань. У поведінці відзначається полохливістю, неврівноваженістю, дуже любить демонструвати свою перевагу над товаришами. У сім'ї часті конфлікти між батьками. Батько вихованням сина майже не займається, хоч інколи карає його фізично. Загальний культурний рівень сім'ї досить низький. Після виконання завдання проводиться обговорення засобів впливу, запропонованих студентами. Кожен виступаючий мусить відповісти на питання, які він рекомендує методи й прийоми, хто має вплинути на учня, який прогнозується результат. Для підвищення ефективності обговорення можна сформувати групу опонентів-«педагогів» і опонентів-«учнів».

За книгою: Трухін І.О. Основи шкільного виховання: навч. пос. для студентів пед. закладів / І.О. Трухін, О.Т. Шпак. – К. : ЦУЛ, 2004. – 368 с.

Додаток 3

Орієнтовний план аналізу виховного заходу

1. Аналіз готовності педагога й учнівського колективу до проведення виховного заходу відбувається за такими критеріями:

- наявність мети й завдань виховного заходу;
- урахування рівня вихованості учнів під час визначення мети й завдань заходу;
- визначення місця заходу в загальній системі виховної роботи.

2. Аналіз процесу підготовки виховного заходу за такими критеріями:

- роль класного керівника;
- роль учнівського активу;
- злагодженість роботи колективу в процесі підготовки заходу;
- роль учнівської організації, органів самоврядування;
- надання педагогом тактової допомоги учням;
- участь школярів у підготовці заходу;
- адекватність розподілу обов'язків;
- термін виконання;
- облік роботи.

3. Аналіз проведення виховного заходу за такими критеріями:

- організація заходу (оформлення, обладнання приміщень);
- чіткість, організованість, злагодженість роботи;
- активність учнів;
- дозування і раціональність використання часу;
- урахування педагогом вікових особливостей школярів;
- організація співпраці зі старшими учнями, батьками, громадськістю тощо;
- зміст заходу (зв'язок із життям школи, села чи міста, держави);
- урахування проблемних питань, які хвилюють учнів;
- правдивість відтворення реалій життя;
- урахування вікових та індивідуальних особливостей виконавців і учасників.

4. Аналіз методики проведення виховного заходу за такими критеріями:

- оптимальність вибору форм проведення заходу;
- роль педагога, учнівського активу в проведенні заходу;
- наявність елементів дискусії, відкритого обміну думками;
- активність учасників, емоційність заходу;
- рівень самостійності, творчості, ініціативності учасників.

5. Аналіз результативності заходу за такими критеріями:

- досягнення мети виховного заходу;
- цілісність заходу;
- досконалість окремих частин заходу.

6. Загальні висновки та рекомендації.

Додаток 4

Орієнтовний план аналізу колективної творчої справи (КТС)

I. Підготовчий етап

Висвітлення результатів попередньої соціометрії та аналіз на їх основі стану колективних взаємовідносин у дитячій групі.

Опис підготовчої роботи:

- а) колективний вибір теми й форми творчої справи;
- б) колективне планування;
- в) утворення мікрогруп і “ради” справи;
- г) розподіл доручень;
- д) визначення студентом власної ролі в КТС;
- е) уточнення, конкретизація плану та безпосередня організація його виконання.

II. Проведення КТС

Висвітлення ходу колективної творчої справи (для свята – сценарій із зазначенням усіх його складових – ігор, конкурсів, змагань та ін.; для гри-подорожі – опис дитячої діяльності на кожній станції-зупинці). Обов’язкове висвітлення роботи мікрогруп і колективних форм творчої діяльності учнів.

III. Підсумковий етап

Висвітлення результатів КТС. Опис обговорення з учнями ходу справи. Оцінка діяльності окремих мікрогруп та окремих учнів. Позитив і негатив у підготовчій роботі та на етапі проведення КТС. Оцінка ролі вчителя, батьків, запрошених осіб. Оцінка власної діяльності на всіх етапах підготовки й проведення КТС. Особисті недоліки організаторів

IV. Проведення підсумкової соціометрії.

Додаток 5

Навчально-педагогічні ігри

«Виховання бережливості»

Мета гри: удосконалення вмінь і навичок майбутніх учителів у прийнятті вмотивованих рішень, складанні та здійсненні планів з трудового виховання учнів.

1. Підготовка до гри

Викладач заздалегідь ознайомлює студентів з психолого-педагогічною ситуацією й рекомендує потрібну літературу. Студенти поділяються на групи з 3-5 осіб, кожна з яких розробляє свій варіант заходів щодо формування бережливості й поліпшення трудового виховання учнів молодших, середніх і старших класів. На кожну групу із числа студентів призначаються рецензенти.

2. Психолого-педагогічна ситуація

До кабінету директора школи привели восьмикласника Івана Андрієнка. Хлопець під час обіду в шкільній їдальні вдарив кулаком в обличчя дев'ятикласника Віктора Мельника, який упав і травмував руку. Почався звичайний нудний шкільний розгляд: хто? кого? за що?

Андрієнко в цій школі навчався недавно й навіть не знав імені хлопця, якого вдарив. Учителі вимагали покарати хулігана. Андрієнко вперто мовчав, нічого не пояснюючи.

До вечора проект постанови педради був готовий. У ньому пропонувалося: оголосити сувору догану, поставити на облік у міліції, повідомити за місцем роботи батьків і т. ін. На педраду запросили схвильованих батьків Андрієнка, розгніваних – Мельника, свідків інциденту – учителів та учнів.

– За що ти вдарив товариша? – запитали в Андрієнка.

Той відрізав: – Він мені не товариш.

Зависла напружена тиша. Усі чекали відповіді на запитання. Потім загомоніли, почувися вигуки: «Ні за що вдарити людину...», «Так і вбити можна...» Хлопець намагався щось пояснити, але почуття образи душило його, не давало висловитися.

– Я вдарив його через те, що він кидався в їдальні хлібом, – нарешті вимовив він. Дізнавшись про причину «проступку» сина, батько тихо сказав йому:

– Говори, говори, не бійся. Тебе зрозуміють. І тоді Іван з обуренням почав розповідати:

– Цього літа я гостював у дядька Юрка, татового брата. Він механізатор. Уже понад 30 років вирощує хліб. Я допомагав йому на збиранні врожаю. Ми працювали майже цілодобово за будь-якої погоди: і в дощ, і в спеку. Адже кожна хвилина праці – це кілограми врятованого хліба. Дядько не щадив себе, хоча в нього хворе серце. Я бачив, як він, працюючи на комбайні, приймав валідол. Людей у колгоспі не вистачало. Через це дядько звернувся до свого товариша-пенсіонера. І той сів за штурвал комбайна, а після двох днів роботи в полі його відвезли до лікарні. Там він і помер... Може, саме з того зерна, яке тоді рятували, і був шматок хліба, який ось він кинув... Стало очевидним, що проект рішення педради не потрібний. Мотиви вчинку хлопця зрозуміли всі, а Віктор Мельник сам підійшов до нього й сказав: «Вибач мені». Проте всім було зрозуміло, що бити кулаком в обличчя – неприпустимо.

3. Хід гри

Гра відбувається у формі засідання методичного об'єднання класних керівників, яке веде один із студентів – його «голова». Керівники груп захищають розроблені кожною з них варіанти заходів. Потім під керівництвом викладача за участю рецензентів і всіх присутніх організовується дискусія, у процесі якої обирається кращий варіант.

За книгою: Щербань П.М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / П.М. Щербань ; [ред. Н.В. Леонова]. – К. : Вища школа, 2004. – 206, [1] с.

«Бесіда класного керівника з батьками учнів під час відвідування їх удома»

Мета гри: удосконалення в майбутніх учителів уміння організувати спільну з батьками роботу щодо виховання учнів різного віку.

1. Методичні рекомендації

Для підготовки гри необхідно виділити трьох студентів, які виконуватимуть ролі класних керівників 5, 9 і 11 класів, на основі аналізу навчальної психолого-педагогічної ситуації мають визначити мету відвідування тієї чи іншої родини, скласти план бесіди з батьками, виробити для них рекомендації. Кожному зі студентів, які виступають у ролі класних керівників, відводиться для бесіди 15 хв.

2. Психолого-педагогічні ситуації

А. З характеристики учня 5 класу Василя К. Хлопець систематично пропускає уроки, рідко виконує домашні завдання, не встигає майже з усіх предметів. У класі ні з ким не дружить. На зауваження, критику й поради класного керівника не реагує. Палить. Схильний до обдурювання товаришів і крадіжок. Був затриманий черговими в шкільній роздягальні, коли нишпорив по чужих кишенях. Відбирає гроші в учнів молодших класів. Згубно впливає на однокласників. Дружить з хлопцями, старшими від нього за віком, які не навчаються в школі й не працюють. Любить тварин. Головне його захоплення – голуби, на яких він щодня витрачає чимало часу. Має здібності до малювання, але не розвиває їх. Василь ревнує батьків до своєї маленької сестрички, якій вони приділяють дуже багато уваги, а до нього, як йому здається, байдужі.

Б. З характеристики учня 9 класу Геннадія С. Геннадій привертає до себе увагу демонстративним небажанням мучитися. Негативні враження підсилюються його неохайністю і вульгарністю. Може посеред уроку без дозволу піти з класу, образити вчителя або учня. Однокласники його не люблять. Геннадій завжди відмовляється чергувати, брати участь у суботниках та інших трудових справах, висміює інших. Батьки хлопця постійно конфліктують між собою й не звертають на сина жодної уваги. Одного разу на ковзанці до однокласниці Геннадія причепилися сторонні хлопці. Не зумівши втекти від них, дівчина пронизливо закричала, її крик почув Геннадій. Він швидко «розібрався» з хлопцями, які чіплялися до неї. Потім підійшов, допоміг встати, обтрусив сніг.

Дівчина, украй здивована, вдячно подивилася на свого рятівника, у якого на лобі синіла велика гуля, була розбита губа, проте вираз обличчя був дуже задоволений.

В. 3 характеристики учня 11 класу Михайла П. Хлопець сумлінно ставиться до навчання, цілеспрямований, організований, зібраний, дисциплінований. Виконує всі доручення. Мріє вступити до університету на факультет міжнародних відносин. Проте однокласники вважають, що поведінка Михайла має антигромадський характер. Хлопцеві байдуже, що в класі є учні, які потребують допомоги в навчанні, він ніколи й нікому не допоможе, якщо це не буде офіційно доручено. Відлюдкуватий, не має друзів, стоїть поза колективом. Громадську роботу виконує заради власної користі. Поміркованість хлопця з позитивної якості вже давно перетворилася на розважливий егоїзм, споживацьке ставлення до навчання, громадської роботи й до школи загалом. Михайло – єдина дитина в сім'ї. Батьки вельми задоволені своїм сином і всіляко підтримують його честолюбні, егоїстичні прагнення. Жодних обов'язків удома хлопець не має. Одного разу Михайло сидів біля свого будинку й читав книжку. У цей час додому поверталася його мати з двома важкими сумками. Жінка часто зупинялася перепочити. Син бачив її, однак продовжував читати книжку. Помітивши це, сусід вийшов на вулицю й підніс її сумки. Потім, звертаючись до Михайла, сказав: «Юначе, матері треба допомагати!» Хлопець зашарівся, проте мати намагалася виправдати сина тим, що він готується до іспитів.

3. Завдання студентам

- Самостійно проаналізувати педагогічні ситуації до гри.
- Прослухати бесіди однокурсників, проаналізувати їх зміст, якість та ефективність, оцінити дії виконавців ролей.
- Підготувати пропозиції щодо підвищення ефективності спільної виховної роботи класних керівників і батьків учнів.

Друга частина гри присвячується обговоренню бесід, проведених виконавцями ролей класних керівників, за участю рецензентів і всіх присутніх.

За книгою: Щербань П.М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.] / П.М. Щербань ; [ред. Н.В. Леонова]. – К. : Вища школа, 2004. – 206, [1] с.

Додаток 6

Психолого-педагогічна характеристика учня/студента

1. Загальні відомості.

Прізвище, ім'я, по батькові, школа, клас, вік, який рік в даному класі, школі, стан здоров'я. Чи відповідає віку стан розвитку.

2. Відомості про умови життя та праці в сім'ї (в гуртожитку).

Умови життя учнів/студента в сім'ї, режим дня, участь в домашньому господарстві що з родинних умов сприяє або заважає учневі успішно навчатися.

3. Успішність, ставлення до навчання, інтереси учня/студента.

Успішність, увага на уроках, систематичність виконання домашніх завдань, причини не виконання. Інтерес до навчання. Виробничі інтереси. Інтерес до майбутньої професії. Прояви допитливості на уроках. Інтерес до мистецтва (участь в художній самодіяльності, відвідування кінотеатру тощо). Спортивні інтереси.

4. Основні риси характеру:

– вольові якості (наполегливість, самостійний, слабовільний, неорганізований тощо.)

– ставлення до людей (чуйний, чесний, добрий, жорстокий, байдужий).

– самооцінка.

– ставлення до трудової та навчальної діяльності (працьовитий, охайний, ретельний, чи навпаки).

5. Положення учня/студента в колективі.

Ставлення його до успіхів колективу, до товаришів по класу, до громадської думки, чи користується авторитетом, повагою, з яким товаришує. Чи бере участь в громадському житті класу, школи. Які доручення виконує.

6. Розумовий розвиток і особливості пізнавальної діяльності.

Загальний розумовий розвиток (кругозір, ерудиція, начитаність), розвиток мови. Самостійність, глибина мислення. Спостережливість.

(підпис студента-практиканта)

(підпис класного керівника/куратора)

Опорні слова для написання характеристики учня

1. Навчання

сильний учень

навчається зацікавлено
багато читає
є навчальні інтереси, що пов'язані з орієнтацією на майбутню професію
лагідний
дисциплінований

слабкий учень

навчанням не цікавиться
читає мало
навчальних інтересів не має
упертий
погана дисципліна

Риси, що стосуються ставлення до людей (приклад набору якостей)

любить товариство

самітник, мав би бути більш товариський

любить людей

не любить людей

колективіст

бракує почуття колективізму

легко заводить знайомства

важко заводить знайомства

його всі люблять

міг би подбати, щоб його більше любили

цікавиться людьми

мало цікавиться людьми

мовчазний

балакучий

приємний у поведженні з...

треба намагатися бути приємним

уміє добре тримати себе

можна було б подбати про кращі манери

чемний

міг би бути чемнішим

делікатний

міг би бути делікатнішим

приємний

неприємний

люб'язний

грубий

дотепний

нудний

цікавий

нецікавий

веселий

сумний, невеселий

має почуття гумору

не вистачає почуття гумору

тактовний

міг би бути тактовніший

не любить суперечок

має схильність до суперечок

безкомпромісний

шукає компромісів

поступливий	упертий
відвертий	замкнений
щирий	нещирий
уважний	неуважний
необразливий	легко ображається
стриманий	невитриманий
спокійно реагує на критику	не любить критики
дбає про свою зовнішність	міг би більше дбати про зовнішність
добросердий	бракує добросердості
завжди об'єктивний	несправедливий
схильний до підлеглості	любить командувати
рішучий	нерішучий
широка натура	дріб'язковий
альтруїст	егоїст
оптиміст	песиміст
недооцінює себе	переоцінює себе
скромний	міг би бути скромнішим
ніколи не хвалиться	хвастовитий
вірить у свої сили	занижує, недооцінює сили

2. Поведінка

Спокійний, впевнений у собі	тривожний, невпевнений
скромний, непомітний	честолюбний
викликає симпатію	не викликає симпатії
атмосфера в сім'ї добррозичлива, тепла	атмосфера конфліктна, недобррозичлива
стосунки близькі	стосунки відчужені
добре взаєморозуміння з батькам	погане взаєморозуміння
обмеження самостійності	слабкий контроль
велика самостійність	обмеження самостійності
переоцінює, завищує свої можливості	суворий, жорстокий контроль за поведінкою дитини

Виконуючи самотійну роботу

одразу ж береться до справи, працює завжди швидко

спочатку намагається зрозуміти завдання, ретельно все обмірковує, але потім діє без вагань, швидко

почуває себе завжди спокійно, тому що _____

не розуміє мети роботи

не розуміє завдання, не знає, як його виконати, дуже довго думає, не може почати виконання завдання, почуває себе невпевнено

завжди хвилюється почуває себе неспокійно тому що _____

не вміє контролювати хід своєї роботи;
не знає, як перевірити результати;
не вміє правильно розподілити час.

Риси характеру

відкритий, товариський
критично налаштований,
кмітливий

емоційно стійкий,
спокійний

схильний до лідерства

м'який, слухняний
поступливий

веселий, життєрадісний
серйозний, совісний

нетовариський

емоційно нестійкий

самовпевнений

безтурботний

мовчазний

Додаток 7

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник декана з виховної роботи

«___» _____ 20__ р.

П Л А Н

навчально-виховної роботи куратора

академічної групи _____ курсу _____ факультету

на _____ семестр 20__/20__ навчального року

Паспорт групи

1. У групі всього _____ студентів, у тому числі відмінники

навчається на 4 і 5 _____

навчаються лише на 3 _____

мають незадовільні оцінки за попередній семестр _____

Нові студенти в групі _____

2. У групі сиріт _____

3. Актив групи _____

4. За попередній семестр: _____

а) відвідування навчальних занять _____

б) успішність _____

в) якість знань _____

Заходи

№	Захід	Термін виконання	Відповідальний виконавець
1. Навальна робота (заходи, спрямовані на розпізнавання активності студентів, формування культури навчальної праці, допомоги невстигаючим студентам)			
2. Організаційна робота (організація роботи студентів у лабораторіях, робота з активом групи, збори студентів)			
3. Громадянсько-патріотичне виховання студентів			
4. Морально-правове виховання			

№	Захід	Термін виконання	Відповідальний виконавець
5. Художньо-естетичне виховання			
6. Фізичне виховання			
7. Трудове виховання			
8. Робота з органами студентського самоврядування			

Додаток 8

Зразки анкетування та програми вивчення студентської групи

Для оперативного збирання інформації доцільніше використовувати метод анкетування.

Анкета 1

1. Прізвище.
2. Ім'я.
3. По батькові.
4. Рік, місяць, число народження.
5. Сімейний стан, склад родини.
6. Ім'я, по батькові батьків, їхнє місце роботи.
7. Які пільги маєте?
8. Адреса батьків.
9. Домашній телефон.
10. Медична група за станом здоров'я (основна, спецгрупа).

Анкета 2

1. Прізвище.
2. Ім'я.
3. По батькові.
4. Які громадські обов'язки виконували в школі?
5. В яких олімпіадах брали участь?
6. Яким спортом займалися?
7. Як ви оцінюєте власні організаторські здібності? (Добре, не дуже добре, задовільно, практично не маю досвіду, незадовільно.)

Куратору слід ознайомити студентів зі структурою університету, факультету, їхніми правами та обов'язками, правилами користування бібліотекою КНЕУ та факультету, правилами проживання в гуртожитку, умовами навчання саме на факультеті.

Одну з перших кураторських годин слід присвятити особливостям поточного та підсумкового контролю навчальної діяльності студентів, формуванню культури навчальної праці студента, особливостям підготовки до екзаменаційної сесії.

Пропонуємо перелік питань для обговорення із студентами.

Формування культури навчальної праці студента

1. Конспект та проблеми його написання.
2. Використання базового підручника з максимальною корисністю.
3. Робота зі списком рекомендованої літератури.
4. Ефективне читання та систематизація виписок.

Особливості організації навчального процесу на факультеті

1. Форми та методи навчальних занять.
2. Вимоги до поведінки студентів під час навчальних занять.
3. Особливості підготовки студентів до навчальних занять різного типу.

Особливості поточного контролю за навчальною діяльністю студентів

1. Особливості організації поточного та підсумкового контролю.
2. Модульний контроль, оцінки ECTS.
3. Основні параметри вступу України в єдиний європейський простір вищої освіти (Болонський процес).

Особливості підготовки студентів до екзаменаційної сесії та участь у ній

1. Правила допуску студентів до сесії.
2. Правила проведення іспиту.
3. Проблема своєчасності та відповідності записів у екзаменаційні відомості та залікові книжки.
4. Умова перескладання іспиту.
5. Підстави нарахування стипендії студентам, які успішно склали сесію.

Як працювати над життєвим планом?

1. Технологія пошуку мети.
2. Необхідність організованості та дисципліни.
3. Уміння приймати рішення.

Як можна зробити час перебування у ЗВО максимально корисним?

1. Особливості планування діяльності.
2. Для чого потрібно навчатися?
3. Що таке саморозвиток та самовдосконалення?

Як найповніше засвоїти те, що дає університет?

1. Мистецтво спілкування.
2. Правила раціонального використання свого часу.
3. Основи колективної діяльності.
4. Поділ завдань на основні та другорядні.
5. Уміння оптимізувати та інтенсифікувати навчальну діяльність.
6. Аналіз результатів діяльності.

Що таке саморозвиток?

1. Уміння відповідати за свої вчинки.
2. Набування досвіду.
3. Кризові ситуації і їх розв'язання.
4. Розширення світогляду.

Як користуватися своєю свободою?

1. Складання індивідуального розкладу на день, на тиждень.
2. Основи самоконтролю.
3. Уміння відпочивати.

Велике значення мають виховні години, особливо на перших курсах навчання, які мають сприяти розвитку студентів, їхній самореалізації. Серед методів проведення виховних годин – бесіди, розповіді, дискусії, екскурсії, ділові ігри. Наприклад: «Інтелектуальний аукціон», «Сократівська бесіда», гра «Захист проекту», «Відкрита кафедра», рольова гра «Суд над ...», «Філософський стіл».

Слід звернути увагу куратора на так звані профілактичні бесіди. Наведемо кілька прикладів.

Рання діагностика наркоманії та токсикоманії

1. Як можна визначити, що хтось почав вживати наркотичні речовини?
2. Класифікація тривожних симптомів від куріння коноплі, вживання ХТС (екстазі), вживання транквілізаторів, інгальянтів, галюциногенів тощо.

Проблема вживання алкоголю в наші дні

1. Вживання чи зловживання.
2. Ризики вживання алкоголю.
3. Культура вживання алкоголю.

Досить цікавою для куратора є методика залучення самих студентів до проведення виховних годин. Це відбувається так. Студентська група поділяється на кілька мікрогруп. Спочатку куратор може доручити підготовку спільних заходів кожній мікрогрупі окремо, а потім може запропонувати студентам готувати той матеріал, який, на їхню думку, викличе найбільший інтерес у присутніх. Цінність даної методики полягає в тому, що підвищується активність студентів, формується комунікативні та організаторські вміння. У роботі куратора існує проблема вибору тематики виховних годин. Вікова різниця, яка об'єктивно наявна між куратором та студентами, призводить до деяких непорозумінь, тому цю проблему можна розв'язати за допомогою мозкового штурму. У результаті куратор дістає велику кількість цікавих ідей та пропозицій, що підтверджує прагнення студентів до співпраці з куратором.

Слід назвати ще один досить важливий функціональний обов'язок куратора – це вивчення та дослідження процесу поведінки та діяльності як окремих студентів, так і академічної групи в цілому. Дослідження мають тривати протягом усього навчання і бути спрямовані на розв'язання конкретних виховних завдань.

Методи вивчення особистості студента та академічних груп поділяються залежно:

- 1) від характеру участі студентів в їх проведенні – на пасивні (спостереження, кількісний і якісний аналіз продуктів діяльності) та активні (анкетування, тестування, соціометричні вимірювання);

2) від часу проведення – на одномоментні (анкетування, тестування) та тривалі (цілеспрямоване спостереження);

3) за сутністю – на неекспериментальні (спостереження, анкетування, бесіда тощо), діагностичні (тести, шкалування), експериментальні.

Для об'єктивності анкетування бажано провадити його анонімно.

Пропонуємо приклади програм вивчення особистості студента та академічної групи в цілому.

Програма вивчення студентської групи

Склад студентської групи. Віковий склад. Співвідношення між особами різної статі, між міським та сільським складом студентської групи.

Рівень розвитку групи. Лідери в групі, їхній вплив на життєдіяльність групи. Угрупування в студентській групі. Актив групи, його вплив на життя групи. Традиції групи. Стиль взаємин у групі. Культура взаємин між студентами. Причини особистих та групових антипатій.

Пізнавальний рівень студентів, рівень їхньої освітньої підготовки. Успішність та працездатність студентів. Система навчальної роботи в групі. Способи взаємодопомоги. Спрямованість групи на навчання. Коло інтересів групи. Рівень відповідальності та навчальної дисципліни студентів.

Рівень морально-духовного розвитку групи. Рівень загальної культури студентів. Особливості вияву почуттів та особистих реакцій студентів.

Рівень фізичного розвитку студентів. Загальний стан здоров'я. Кількість студентів, які мають відхилення від норми. Ставлення до спорту. Спосіб життя. Потреби у фізичному розвитку.

Рівень трудового виховання студентів. Ставлення студентів до праці та громадської діяльності. Сформованість умінь та навичок студентів у сфері трудової, навчальної діяльності. Професійна спрямованість студентів. Організаційні вміння. Уміння планувати та контролювати свою діяльність.

Рівень естетичного виховання та розвитку творчих здібностей. Сформованість почуття прекрасного, естетичних смаків, здатність керуватися ними в повсякденній діяльності. Розвиток творчих

здібностей студентів. Коло творчих інтересів. Досвід творчої діяльності.

Нааявні негаразди в студентській групі та способи їх подолання.

Програма вивчення особистості студента і складання його характеристики

1. Демографічні відомості. Прізвище, ім'я, по батькові студента, рік народження, число та місяць. Прізвище, ім'я та по батькові матері та батька, їхні професії, місце роботи, посада, домашня адреса, телефон.

2. Умови розвитку та виховання в родині. Склад родини, матеріально-побутові умови, вплив батьків на виховання та навчання студента.

3. Рівень фізичного розвитку. Стан здоров'я, володіння санітарно-гігієнічними навичками, спосіб життя, спортивні інтереси.

4. Моральні якості. Загальний рівень морального розвитку, знання морально-етичних норм і правил, поведінка, соціально-моральний статус у групі, рівень та особливості спілкування в групі, рівень правової культури, законслухняність, здатність до самооцінки, особливості вияву дисциплінованості, відповідальності, совісті, соціальної зрілості й активності, милосердя.

5. Розумовий розвиток. Загальний розумовий розвиток, рівень інтелекту, потенційні розумові можливості, інтереси, нахили, ставлення до знань, навчання, сформованість пізнавальних мотивів, рівень володіння методами самоосвіти, успішність, її адекватність розумовим можливостям.

6. Трудове виховання. Сформованість ставлення до праці різних видів, мотиви трудової діяльності, уміння та навички праці із самообслуговування, культура праці, рівень і стійкість професійної орієнтації.

7. Естетична вихованість. Сформованість естетичних смаків, творчі здібності.

8. Компоненти психічного розвитку. Розвиток уваги, культури мови, почуттів, особливості пам'яті та мислення, волі, виявів характеру. Темперамент.

9. Висновки. Позитивні якості особистості, недоліки та складності, шляхи подолання.

Досить важливою ланкою в роботі куратора-консультанта є планування виховної роботи.

Додаток 9

Перелік типових напрямів та форм роботи куратора

НАПРЯМ РОБОТИ	ФОРМА РОБОТИ	Орієнтовний термін проведення
1. Вивчення ділових та морально-психологічних якостей студентів навчальної групи	1.1. Попереднє вивчення анкетних даних студентів групи з метою виявлення активу групи (для його формування або оновлення) та осіб, що потребують особливої уваги	Вересень
	1.2. Індивідуальна співбесіда з кандидатурами активу для I курсу для виявлення їх ставлення до виконання своїх повноважень, загальної оцінки стану справ у групі, ділових та моральних якостей окремих студентів	Вересень
	1.3. Проведення соціометричного опитування студентів групи з метою виявлення неофіційних лідерів, угруповань та мікрогруп у студентському колективі	Вересень-жовтень
	1.4. Встановлення системи моніторингу розвитку ділових та морально-психологічних якостей студентів групи <ul style="list-style-type: none"> – Установлення порядку періодичного збирання психолого-педагогічної інформації у викладачів, які провадять заняття в цій групі – Вивчення ділових та морально-психологічних якостей студентів за результатами виконання ними окремих доручень, поведінки в колективі – Налагодження зв'язків з батьками студентів, що потребують особливої уваги – Установлення системи оперативного інформування про події у групі старостою та іншими активістами 	3 жовтня на весь період

НАПРЯМ РОБОТИ	ФОРМА РОБОТИ	Орієнтовний термін проведення
	1.5. Подання пропозицій та узгодження тексту психолого-педагогічних характеристик, то надаються студентам групи	У разі потреби
Підбір активу. Установлення системи управління та самоврядування в групі	<p>2.1. Проведення організаційних зборів у групі з постановкою завдань на навчальний рік (семестр), узгодження системи управління та самоврядування</p> <p>2.2. Розподіл постійних доручень серед студентів групи, інструктаж відповідальних за конкретні напрями роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> – старости групи; – заступника старости; – профгрупорга; – заступника профгрупорга; – культорга; – спорторга; – наукорга; – відповідальних за зв'язки з кафедрами (на семестр по одному відповідальному за кожен предмет); – інші доручення, які пропонують студенти (фотограф групи, інтернет-оператор групи, відповідальний за зв'язки з бібліотекою тощо) <p>2.3. Установлення порядку оповіщення студентів групи, зворотного зв'язку з куратором групи, місця і часу проведення зборів групи з урахуванням розкладу занять</p> <p>2.4. Уточнення плану роботи куратора групи на рік з урахуванням пропозицій, що надійшли від студентів</p>	<p>Друга половина вересня</p> <p>3 жовтня на весь період</p> <p>Жовтень</p> <p>Вересень</p>

НАПРЯМ РОБОТИ	ФОРМА РОБОТИ	Орієнтовний термін проведення
	<p>2.5. Обговорення (у разі потреби, але не менше ніж один раз на місяць) актуальних питань життєдіяльності групи відповідно до плану роботи на рік, періодичне заслуховування відповідальних за конкретні напрями роботи на зборах групи</p> <p>2.6. Обговорення підсумків навчально-виховної роботи в навчальній групі за семестр</p>	<p>Весь період щомісяця</p> <p>Лютий, червень</p>
<p>3. Виявлення актуальних проблем діяльності студентського колективу та сприяння їх розв'язанню</p>	<p>3.1. Покращання якості навчання студентів групи. Виділення студентів, які мають заборгованості. Пропаганда передового досвіду студентів, які беруть активну участь у науковій творчості, залучення окремих студентів до досліджень у галузі наукових інтересів кафедри. Установлення системи громадського контролю студентського активу. Подання деканату факультету пропозицій щодо заохочення студентів, що мають найкращі показники у навчанні та науковій творчості.</p> <p>3.2. Дисципліна навчання та відвідування занять. Збір та узагальнення даних про відвідування занять студентами групи. Через студентський актив та через батьків установлювати справжні причини систематичних пропусків занять певними студентами. Запровадження заходів педагогічного впливу на цих осіб (індивідуальні співбесіди, заслуховування на зборах групи, інформування батьків, пропозиції щодо вжиття заходів деканом факультету)</p>	<p>Увесь період (особливо на початку та наприкінці семестру)</p> <p>Увесь період (особливо на початку семестру)</p>

НАПРЯМ РОБОТИ	ФОРМА РОБОТИ	Орієнтовний термін проведення
	<p>3.3. Умови навчання та відпочинку студентів групи. Виявлення осіб, які потребують матеріальної допомоги та мають проблеми зі здоров'ям, узгодження таких списків з активом групи та студентською поліклінікою. Періодичне відвідування кімнат у гуртожитку, де мешкають студенти групи. Офіційне повідомлення керівництва факультету про виявлені недоліки</p> <p>3.4. Участь студентів у громадському житті факультету та університету. Виявлення студентів, схильних до участі у художній творчості, залучення їх до підготовки заходів за планом Центру культури і мистецтв. Відвідування разом зі студентами групи масових наукових, культурних і спортивних заходів на факультеті та в університеті. Проведення спільних заходів у складі групи за ініціативою студентів (екскурсії, культпоходи, спортивні заходи тощо)</p>	<p>Увесь період</p> <p>Увесь період</p>
<p>4. Звітування про результати роботи куратора групи</p>	<p>4.1. Оперативне інформування відповідального за роботу кураторів групи заступника декана про актуальні питання життєдіяльності групи</p> <p>4.2. Звітування на засіданні кафедри про виконання обов'язків куратора групи за визначений період</p> <p>4.3. Повідомлення про результати роботи куратора за семестр (рік) у формі доповідної записки на ім'я заступника декана факультету з доданням плану роботи</p>	<p>У разі потреби</p> <p>За планом кафедри</p> <p>Лютий, червень</p>

За збірником : «Збірка методичних матеріалів з організації виховної роботи у ВНЗ КНЕУ. заг. ред. ректора КНЕУ академіка АПН України А. Ф. Павленка. Київ, 2008. 69 с.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

СКОРИК
ТАМАРА ВОЛОДИМИРІВНА

МЕТОДИКА ВИХОВНОЇ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Методичні вказівки до семінарських занять
та самостійної роботи для студентів
спеціальності 014
«Середня освіта (Музичне мистецтво)»

Технічний редактор	<i>О. Клімова</i>
Комп'ютерна верстка та макетування	<i>О. Клімова</i>
Комп'ютерний набір	<i>Т. Скорик</i>

*Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 17500-6250 ПР від 16.11.2010 р.*

Підписано до друку 22.04.2018 р. Формат 60 x 84 1/16.
Папір офсетний. Друк на різнографі.
Ум. друк. арк. 5,58. Обл.-вид. арк. 3,27.
Наклад 50 прим. Зам. № 838.
Редакційно-видавничий відділ ЧНПУ імені Т.Г. Шевченка.
14013, вул. Гетьмана Полуботка, 53, к. 208.
Тел. 65-17-99.
chnpu.tipograf@gmail.com